

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 9 (161) • 4-10 martie 1993 • 16 pagini • 45 lei

RADU CÂMPEANU a cîştigat... scaunul de vicepreşedinte P.N.L.

Reportaj realizat de ANDREEA PORA

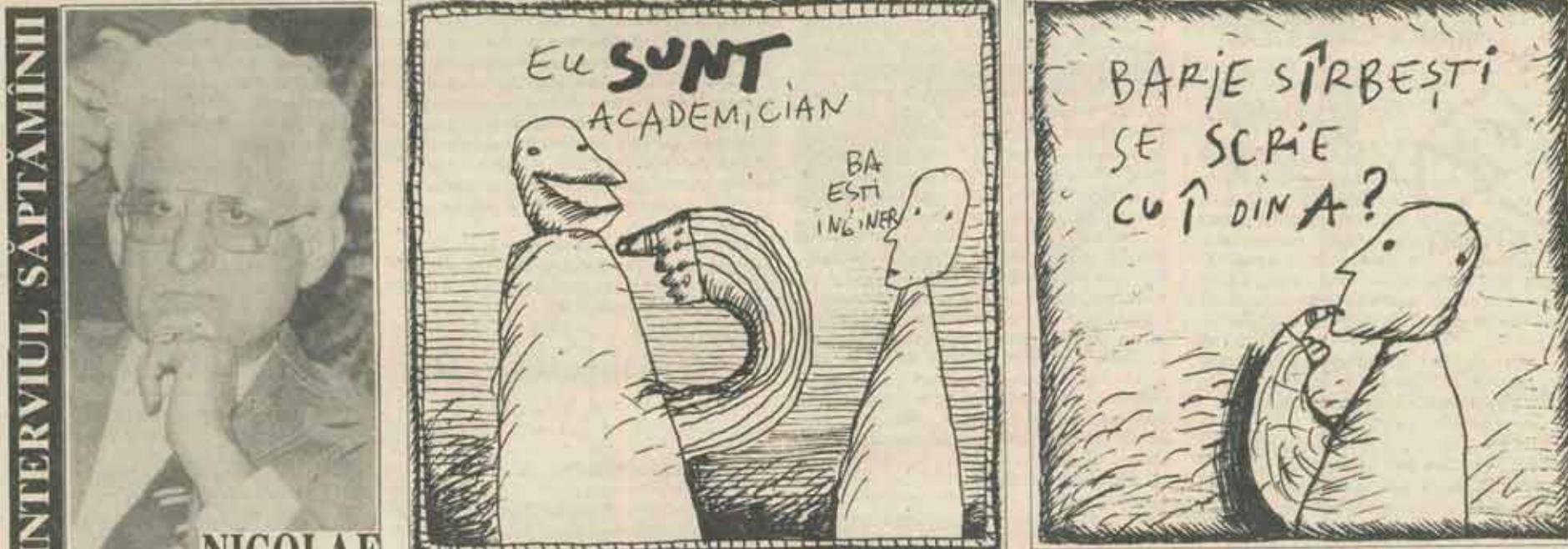
Pag. 6-7

Corespondență specială de la Berlin: WILLIAM TOTOK

BERLINALA '93 SUCCES SAU DECEPTIE PENTRU FILMUL ROMÂNESC?

Pag. 8-9

PUCI ORTOGRAFIC LA ACADEMIE pag. 14-15

INTERVIU SĂPTĂMINAL

NICOLAE
CONSTANTINESCU

"REBUTUL ÎN CHIRURGIE ESTE MOARTEA" Pag. 11

TIA VERSUS SERBĂNESCU TV EVERAC

Pag. 7

ACCENTE
VASILE POPOVICI
MIHAI SIN

Pag. 4

CULTURA ROMÂNĂ
VĂZUTĂ DIN EXIL

Scrisoare de la
ALEXANDRU NICULESCU Pag. 10

GABRIELA ADAMEȘTEANU

NAȘII DOMNULUI EVERAC

"Pe noi, români, ne-a scos soarta fără veste din întuneric Turciei și ne-a pus în fața Europei" scria acum 120 de ani de curind sărbătoritul Titu Maiorescu. Cîșcă, oricît de ridicole, se depun în memoria colectivă: la ora aceasta nu-i de neglijat numărul celor care au ajuns să spună (dacă nu să și creată) că istoria noastră numără două milenii în cap.

Și cel mulțumiți, și cel frustrat de condiția noastră își pot reaminti însă cu folos că prima occidentalizare a României începusă cu mai puțin de o sută de ani înainte ca mentorul Junimii să scrie această frază.

Cit despre occidentalizarea a două, la ea participam, vrind-ne-vrind, și noi, de trei ani încoace.

Așa că tot mai rar aruncăm la necaz fraza dezamagirii noastre: "nu s-a schimbat de fapt nimic". Chiar dacă guvernarea fedeseră reinstalează în posturi de decizie pe cei scosi de revoluție, chiar dacă Bucureștiul e tot plin de întuneric și gropi, iar spitalele tot lipsite de medicamente și de igienă, deschidem în fiecare dimineață ochii spre o lume nouă. Nelliniștea și greutatea schimbărilor ne impiedică să percepeăm bine semnele (contradictoriile, uneori) că Vestul se aproape.

Lingvistii postcomunismului vor

face statistică neologismelor care zilnic modifică vorbirea curentă și încorporează hilar limbajul de lemn. Rostim tot mai des "firmă" și tot mai rar "întreprindere", cu toată precaritatea de sens a amândurora. Nu doar aparatura, ci și hainele, uneori chiar și gesturile angajaților se străduiesc, în spații publice, să se alinieze standardelor "lumii de dincolo". Chiar dacă e o lume întâlnită doar de două ori pe săptămîna, în serialul "Dallas".

Teoria "formelor fără fond" și cea a sincronismului revin în actualitate – cu amendamentele de rigoare, pentru că istoria nu se repetă.

Istoricul postcomunismului vor găsi explicația pentru ceea ce azi apare doar ca o ironie a istoriei: cînd România, răscruccea imperiilor, lese din întuneric, Europa vine totdeauna spre ea din direcția opusă. Într-o carte mereu incitantă, "Influenta franceză asupra spiritului public", 1898, Pompiliu Eliade arăta meritul ofițerilor ruși frantuziți în occidentalizarea vieții din principate. Presa de azi ironizează de regulă retelele comerciale turcești prin care intră pe piețele noastre produsele Occidentului. Atenția excesivă acordată "comerțului de carne vie" etc. face să se piardă din vedere cel mai semnificativ element: puterea economică mereu în creștere, a Istanbulului, rolul pe care e de așteptat să-l joace în acest colț de continent.

Bovarismul care ne-a făcut să ne simțim în centrul lumii chiar și atunci cînd ne cufundam mal dra-

matic în beznă, ne impiedică să cătărîm exact lumea intens relaționată în care trăim. De unde altminteri, senzația de familiaritate văzind ce se petrece acum în tot Estul: cum mitul disidenților păște, cum dosarele nu impiedică persoane șantajabile să-și înalțe cariere politice, cum cel care acum patru ani aveau putere, bani, relații au astăzi în plus și libertatea să le expună în vitrine cu design occidental.

Ceea ce rămîne să ne deosebească de majoritatea vecinilor este însă procentul copleșitor al "formelor fără fond". Ultimul ne le-a prilejuit nouă conducere a televiziunii. O formă fără fond este acea întîlnire a d-lui Everac cu presa cînd cel care îl îmbărbăta să pună ordine în televiziune și-l asigura de sprijinul prietenilor sai era Ilie Neacsu, directorul săptămînalului "Europa". Asemenea "dialoguri" cu prietenii și "nașii" (astfel i-a definit d). Everac pe Ion Petcu, cel care i-a publicat în "Românul" aberantul program prezidențial) nu-l puteau ajuta decit să reducă din program filmele, divertismentul, parlamentul, partidele cu liderii lor (sa apară doar purtătorii de cuvînt ai partidelor, la "ora purtătorului de cuvînt" – a propus Dan Frunțelată). Adică tot ceea ce i-a adus revoluția disprețuitului (pînă atunci) telespectatorilor român.

Și la ce-i poate servi televiziunii un director general care singur recunoaște că nu se poate la ea și nici nu-mai poate urmări programele de seara, pentru că după ora 21 și 1/2 încolo doarme?

ÎN NUMĂRUL VIITOR

- **Interviu săptămînii: EMIL CONSTANTINESCU**
- **MATEI CĂLINESCU** despre **ION NEGOITESCU**

UN DREPT LA REPLICĂ

NEPUBLICAT DE REVISTA DILEMA

22 februarie 1993

Domnului Andrei Pleșu, Director al revistei "Dilema"

În calitate de redactor-șef, nu am comandat "atacuri și injurături" și nu am "selectat scrisorile primite în astă fel încât să laude într-o direcție și să atace în cealaltă". Ca dovedă, am publicat și scrisorile neconvenabile, cum este de pildă cea din numărul 7 al revistei "22", adresată mie de către Lucian Pintilie.

Dacă d-na Elena Ștefănuță nu și poate dovedi afirmațiile referitoare la comandarea materialelor și selectarea scrisorilor, s-ar cauza să și ceară scuze.

Redactor-șef
GABRIELA ADAMEȘTEANU*Dragi prieteni,*

Sunt foarte incințat că există o revistă ca a dvs. în această ţară. Din iunie 1990 este singura revistă pe care o citesc cu o regularitate și o încăpăținare demne de scopuri "mai bune". Sintă directorii mei de opinie pe "mă cărora mă dau" într-un procent cu siguranță mai mare de 70%.

Sufăr de câte ori văd un număr ancorat exclusiv în cotidianul faptic. Pentru asta există Evenimentul zilei și ai săi cititorii.

De ce prețuiesc revista?

1. Pentru că timpul nu-mi ajunge, banalul cotidian nu mă interesează, dar ce se întâmplă în patria mea mă interesează. Ca atare, o dată pe săptămână trebuie să-mi iau truda de a căuta o sinteză evenimentială făcută de oameni de încredere. Doresc să aflu sensul macroscopic al microscopicelor decizii, evenimente, politici, discuții...

2. Nu ador consensul și nici unitatea de vederi (omogenia fiind boala drăcescă), dar există o prea exagerată divizare a intelectualilor noștri, o prea veșnică cearță și supărare. Chiar ne sunt nouă, românilor, mintile atât de ascuțite?

3. Mi se pare mie, sau "22" nu prea agreează Biserică, creștinismul, sacerdoții, vizionarea teologică și valorică asupra lumii?

Mă rog la Dumnezeu să nu fie așa.

Prof. G. ENACHE
(28 ani)
Codlea, Brașov

discuția (de fapt un adevarat ese) pe care a susținut-o, ca invitat la TV de dl. Sava, duminică 21 februarie a.c.

5. Doamna Doina Cornea, a cărei prezentare este de prisos.

III. Îndrăgesc și urmăresc cu interes pe toti cei ce publică la revista "22". Deși îmi este greu, voi încerca să prezint și o ordine a preferințelor: dl. **Andrei Cornea** (pe care l-am audiat cu mult interes, în calitate de critic de artă, acum cca. 10 ani, la Muzeul colecțiilor de artă), d-na **Rodica Palade**, d-na **Andreea Pora**, d-na **Ileana Mălăncioiu**, d-nii **Ilie Serbanescu**, **Vladimir Tismăneanu**, **Andrei Pippidi**.

IV. Regret că nu mai publică d-nii **Dan Pavel**, **Bedros Horasgian**, **Bogdan Ghințu** și d-na **Alina Mungiu**. Aș dori să publice mai des d-nii **Adrian Marino** și **Vladimir Tismăneanu**. Mă bucură dacă ar accepta să colaboreze d-nii **Octavian Paler**, **Varujan Vosganian** și **Dinu C. Giurescu**, respectiv un literat-politician, un economist și un istoric, toți personalități recunoscute.

Revista "22" este cea mai bună revistă de politologie și, de aceea, consider că trebuie să-si păstreze acest statut. Introducerea unor rubrici ca aceleia menționate la acest punct (sfatul medicului, astrologie etc.) ar transforma-o într-un fel de revistă-magazin. Or, așa cum "Secoul 20" este o revistă primă de literatură, consider că și revista "22" trebuie să rămână, așa cum se prezintă în ultimul timp, o revistă de politologie.

Si încă o remarcă. Citesc revista de la aparitie, posed întreaga colecție și recitesc, cind este cazul, anumite articole. Aștept cu nerăbdare apariția, o împrumut prietenilor și le recomand să facă abonamente. În primul an, revista era deosebit de interesantă, apoi o perioadă, ce e drept scurtă, a suferit un ușor recul. Am suferit pentru această situație. Constat că bucurie că ultimele numere și-au recăpătat "vigoarea" anilor 1990-1991, spre satisfacția celor care o citesc cu interes și, evident, o iubesc.

22 februarie 1993

Prof. NINA CIULEI
București

**Stimate domnule
Gabriel Andreescu,**

Fac parte din generația foarte tineră. În septembrie '92, doar cîteva luni m-au despărțit de neîmplinita vîrstă a majoratului care mi-ar fi dat dreptul să votez. În situația mea au fost și alții; mulți alții de la care - pe drept cuvînt - se așteaptă reclădirea viitoare a României.

Din păcate, obșteră tot mai des în rîndurile celor de vîrstă mea o tendință - cred - extrem de primejdiașă. Anume, apropierea de formațiuni pe care nu le-ăz numi neapărat extremiste cît contrare - ca idei, finalitate sau sistem de valori - lumii către care dorim să ne

îndreptăm. E vorba, în primul rînd, de Mișcarea pentru România.

Dacă am urmărit cu atenție evoluția MPR, a fost pentru că liderul său se numește Marian Munteanu. Adică simbolul Pieței Universității. Si pentru că am încercat să înțeleag. Să înțeleag ce se întimplă cu el, ce anume îl desparte de foștii lui parteneri de pe baricadele de la "Km 0". Si m-am ales cu constatarea dureoasă că nu mai posedăm nici mică un limbaj comun. N-am găsit la MPR decît un conservatorism inutil, un nationalism-ortodoxist de parada și o totală absență a concretului.

Si iată unde voiam să ajung. Cred că nu e de ajuns să ne îngrijorăm doar de naționalismul maghiaro-fob de tip Vadim. Căci există și un alt tip de naționalism ce trebuie combătut în egală măsură cîci, deși nu e practicat de comuniști, le face tot acestora jocul. Penru că răspindește printre tineri ortodoxismul intolerant, protocronismul sau xenofobia lată, am citit de pildă în revista (altele bine scrisă) a unui grup de elevi de la Liceul de Informatică - aflat sub tutela mai mult sau mai puțin discreță a MPR - o frază ca aceasta: "Cu articolul lui Marino (despre C. Noica - n.m.) revista "22" continuă ponegrile valorilor românești - un lucru pe care ei îl găsesc normal". Să mă ierte autorul articolului (pe care de altfel îl și cunoșc), dar cîtesc de trei ani "22". Oare ce valori românești o fi ponegrit? Că de recuperat și reabilitat valori a făcut-o ca puține alte reviste.

Nu e deloc ușor la noi să-ți expui ideile marelui public. Dar îndrăgesc să mă adresez dumneavoastră cu rugămintea de a reflecta asupra acestor lucruri.

19.02.1993

NATALIA NICULESCU

★

Stimață redacție,

Subsemnatul Panciu Constantin din Lugoj, născut în Basarabia, îndrăgesc să vă împoartez cu opinia mea privind pasul mic făcut înainte prin alegeri și rezultatele obținute de Convenția Democratică:

1. Nu s-a promis.

2. Ideea monarhiei a fost atacată la televiziune, ceea ce a "caselor", atacate la colț de stradă de "răspîndaci", iar trecerea combinatelor în stare de faliment pentru doi ani nu putea încinta pe muncitori. În doi ani, dl. Iliescu nu s-a referit la modificarea statutului combinateelor.

3. Chiriașii, în număr de un milion și jumătate, din casele naționalizate, nu puteau vota împotriva intereselor lor.

4. Tărani, în prezent, nu plătesc impozite, nu dau cote și greu votează oamenii noi care ar schimba această stare de lucruri.

Trebuitoare omului simplu săi aprovizionează și, dacă se poate, obținerea unei proprietăți.

Schimbările produse în 1989 în țările din estul Europei se reduc la transferul proprietății de stat către cetățenii țării.

Același lucru se produce și la noi: cinci milioane de țărani au fost improprietăți, două milioane de orășeni au avut posibilitatea de a cumpăra locuințele la bloc și un milion și jumătate așteaptă tensionați să devină și ei proprietari. De aceea nici nu li s-a dat pîna acum, ca să știe cu cine votează. Alți cetățeni au obținut deja proprietăți, în industrie și în comerț, și toți au interesul ca această mișcare să nu fie schimbată.

Acesta e capitalul electoral al actualei conduceri, care va hotărî și acapara electoratul prin privatizarea miciei industrii în următorii ani.

Mulți au pus piciorul într-o proprietate nouă, o lină strînsă și sănătoasă dacă se mai distribuie vreo proprietate. Atunci de ce să schimbe conducerea? Ca să nu mai obțină proprietățile?

5. Nu s-a vorbit în campania electorală de foamele.

Uleilul la rație nu s-a dat din aprilie, zahărul la fel, la pîme sănătoase, la butelii. Convenția Democratică trebuie să propună ceva.

6. Asimilarea limbajului politic.

La mitingurile electorale (și TV) nu se vorbește de "adevărturi universale", ci în conformitate cu "opinia multimii" și cu "verosimilul". Așa recomandă și anticuții cu 2500 de ani în urmă. Noi, în urmă cu 140 de ani, am avut politicieni, dintre intelectualii formați la universitățile Europei occidentale, dar reveniți în țară și au asimilat limbajul politicianului.

7. Importanța campaniei electorale pentru Parlament.

Convenția Democratică, având ca adversari FDSN, PUNR și FSN, nu putea obține mai mult de 30 % din voturi și mai greu era de ales candidatul la președinție al CDR. Se impunea o mai mare pondere a campaniei electorale pentru Parlament.

8. Campania electorală în mediul rural.

Țărani au mai puțin timp pentru presă și uneori și pentru TV, de aceea e importantă organizarea campaniei în fiecare comună, având și colaborarea funcționarilor locali, care să intotdeauna importanți în formarea opiniei.

9. Un nou institut pentru sondarea opiniei publice.

Obiectiv, după modul în care a fost organizat LADO.

Sugerez revistei "22" să publice materiale referitoare la felul în care se soluționează în celelalte țări din Est problema caselor naționalizate, subvenționarea și creditarea agriculturii, probleme de buget și dobîndi, quantumul exportului, privatizarea în comerț, turism și industrie, reechiparea telefonică, construcția de autostrăzi etc. Acesta ar fi sensul unui adevărat dialog social așteptat de cititorii. Dacă permite bugetul, prezența unor articole de la corespondenți permanenți la Praga și Varsovia ar fi oportunită.

19 octombrie 1993

Cu stima,
C. PANCIU
Lugoj, județul Timis

I. Citesc - de fapt studiez, cu creionul roșu în mînă - toate materialele publicate.

II. M-ar interesa să răspundă la "Interviu săptămînii".

1. Domnul prof. dr. Emil Constantinescu
2. Domnul Petre Roman

3. Domnul Adrian Marino. Am fost colegi de serie la Universitatea din Iași, urmînd secții diferite. Făceau parte din "suite" prof. G. Călinescu, alături de Al. Piru, G. Ivașcu și G. Margărit. Prof. G. Călinescu intra la curs însoțit de acești studenți eminenți, considerați "pupilele" sale. De asemenea, șiu cind Adrian Marino a fost arestat, în aprilie 1948, împreună cu o seamă de intelectuali distinși ai Iașului, între care și pictorul Cornelius Baba. În prezent, este un renumit literat și om politic, încă apariția lui la rubrica susținută ar constitui un prilej de a-i cunoaște mai bine ideile și opiniile de către cititorii revistei.

4. Domnul Octavian Paler, de asemenea literat și publicist de mare valoare al culturii noastre, dar și cu idei politice interesante, expuse cu regularitate, de trei ani, în paginile ziarului "România liberă". Fascinantă a fost

CHESTIONAR "22"

I. În revista "22" mă interesează mai ales:

1. editorialul
2. scrisorile de la cititorii
3. cronică politică (comentariile politice)
4. accentele
5. interviul săptămînii
6. reportajele
7. documentul istoric
8. eserurile filosofice
9. eserurile culturale
10. mesele rotunde la GDS
11. pagina ultimă, dedicată evenimentelor internaționale sau prezentării țărilor străine
12. actualitatea culturală

Răspunsurile la chestionar se vor da după 8 aprilie, pentru ca toți cititorii noștri, din țară și din străinătate, să aibă timp să răspundă.

a) viața literară, artistică

b) cronică de carte

c) relatăriile despre expoziții, concerte, alte evenimente culturale

d) cronică de film

e) cronică de teatru

IV. Care sunt autorii pe care i-ai dori publicații în "22" și li întilniști rar sau deloc?

V. Ce rubrici noi v-ar interesa să aibă revista "22":

1. sfatul medicului
  2. astrologie (căci și științific făcută)
  3. yoga, tehnici de relaxare
  4. sexologie
  5. sport
  6. numiți o rubrică dorită de dvs.
- Vă rugăm să menționați pe plic:

Pentru "CHESTIONAR"

ANDREI CORNEA

OFTATUL D-LUI EMIL CONSTANTINESCU

Foto: GINA MARIN

Blocusul fluvial instituit de sârbi în dreptul cluzei de la Porțile de Fier, coincindînd în mod surprinzător cu vizita președintelui Iugoslaviei restrinse, Dobrica Cioșic, pare că ar trebui să fie un motiv de deosebită neliniste atât pentru opinia publică românească, cît și pentru politicieni. Nu va pierde iarăși România sume considerabile de bani datorită îngreunării sau chiar blocării traficului pe Dunăre? Nu va fi din nou abandonată de puterile occidentale? Nu va fi atrăsă într-un război împotriva Serbiei? Firește, opinia publică internă este îngrijorată, așa cum a arătat-o și recentul sondaj de opinie IRSOP după care teama cea mai mare a românilor este cea de un conflict armat în zonă. Există, pe de altă parte însă, destule motive care să fac să presupun că asemenea temeri și îngrijorări sunt nefondate și că, în fapt, niciodată în ultimul timp situația geopolitică a României nu a fost mai avantajoasă decât acum, lucru de care diplomația noastră nu a întîrziat de altminteri să profite.

Puterile occidentale par să fi înțelese, în fine, importanța României în contextul conflictului iugoslav, ceea ce s-a văzut cu ocazia recentei primiri a președintelui Iliescu la sediul NATO de la Bruxelles. Blocarea Dunării de către sârbi a obligat Consiliul de Securitate să dea o declarație de condamnare a acțiunii prezentate de sârbi ca o măsură de represalii împotriva unei corecte aplicări românești a embargoului ONU. Nici un fel de afirmații că România nu ar respecta acest embargou, afirmații prin care se puteau crea noi distanțe între țara noastră și Occident nu mai au de acum înainte vreun temei. Dar și sârbilor, România li se infățișează ca o țară, în fond prietenă, obligată însă de forurile internaționale să aplice embargoul, totodată însă deschisă dialogului cu politicieni mai moderati precum președintele Cioșic. Pentru Ucraina, Ungaria, Austria, chiar Germania – toate deopotrivă interesate în menținerea navigației pe Dunăre – o concertare cu România a devenit obligatorie și anume concesii din partea acestor țări pot fi imaginate cu usurință. În același timp, poziția Rusiei este slabită mult în ultimul timp datorită conflictului tot mai acut dintre Boris Eltsin și parlamentul rus. În raport cu Rusia, România este mult mai stabilă politic. În raport cu Ucraina este mult mai independentă. În raport cu Ungaria și Bulgaria este mult mai mare. În raport cu toate vecinele, ca are avantajul unui control atât al gurilor Dunării cît și al Porților de Fier, adică al celor două căi de acces la importanta arteră fluvială europeană, a cărei importanță, pînă nu demult relativ diminuată, a devenit iarăși considerabilă, odată cu războiul din Iugoslavia și cu terminarea canalului Rin-Mein-Dunăre.

Văzute din perspectiva acestei constelații de interese și relații internaționale, problemele noastre interne devin dacă nu minore, totuși mai puțin dramatice. Faptul că la putere în România se află o coaliție de stînga nu se mai infățișează astăzi atât de neobișnuit, atunci cînd Lituania, Slovacia, recent chiar Bulgaria împărtășește aceeași formulă de guvernare. Există și la noi, firește, probleme etnice, dar cînd cineva compară schimbarea plăcuțelor de pe statui – condamnată de altminteri viguros de o bună parte a opiniei publice românești și de presă – cu "purificarea etnică" din Iugoslavia, trebuie să considere acțiunile lui Funar drept un

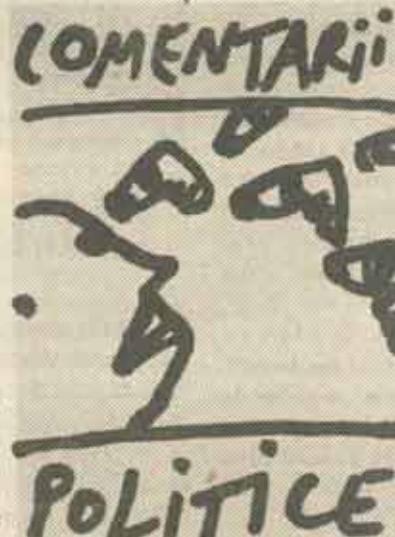
"moft". Există antisemitism în România, dar există și în Ungaria; iar dacă un C. V. Tudor aparține (încă) majorității guvernamentale, István Csurka, în Ungaria, aparține chiar partidului principal de la putere. Pînă la urmă, deși imperfectă, democrația românească, incontestabil, există. Faptul că, de pildă, sindicaliștii noștri defilează triumfator, cu muzică de fanfară, pe Calea Victoriei, acuzînd, pe de altă parte, guvernul de toate retelele este semnificativ.

În această situație, acceptarea României în forumile europene mi se pare facilitată, cu atât mai mult cu cît programul actualului guvern pare să aibă un caracter reformist de necontestat. Mai mult, chiar instituțiile internaționale de credit vor fi mai tolerate cu România, ceea ce explică de ce guvernul nu pare deloc îngrijorat de faptul că acordul cu FMI privind utilizarea fondurilor împrumutate nu a fost în întregime respectat de partea română.

Utilizarea cu abilitate în propriul avantaj a unci situații zonale și internaționale conflictuale și confuze reprezintă o veche tradiție a diplomației românești. De la Neagoe Basarab și Șerban Cantacuzino mai puțin viteză, atât de lăudată în discursurile patriotarde, a "oștenilor noștri" a servit interesele naționale, cît abilitatea diplomaților și a politiștilor. Iar perioadele cele mai bune din acest punct de vedere au fost tocmai cele relativ confuze, cînd interese divergente ale puterilor se confruntau în această zonă, fără ca vreuna dintre ele să dețină o superioritate absolută.

Pe de altă parte, trebuie observat că destul de des autonomia sau independența obținute în acest fel de către Țările Române sau România au adus în măsură insuficientă poporului român sau minorităților naționale libertate, drepturi civile și politice sau un spor de prosperitate. Exemplul cel mai recent este, desigur, cel al lui Ceausescu, dar, cu mai puțin dramatism, el nu este și unicul. Riscurile întăriri pozitiei României pot fi atunci și diminuarea atenției Occidentului pentru încălcări nu foarte grave ale drepturilor omului. Opinia publică internațională ar putea fi pacălită de un "gradualism" restaurator, la care Opoziția nu ar reacționa eficace și adevarat. Așa cum spuneam mai sus, atunci cînd dozele zilnice de oroare au ajuns insuportabile, abateri relativ minore în sine, dar potențial grave prin consecințele mai îndepărtate sau prin acumulare, dacă nu sunt luate în seama la timp, devin nesemnificative și, tocmai de aceea, periculoase.

Întorcîndu-se dintr-un tur politic american, dl. Emil Constantinescu a fost întrebat de un reporter cum a fost primită la Washington prezența președintelui Iliescu la sediul NATO. Cînd, dl. Constantinescu a răspuns: "Bine". Dar înainte de a răspunde, el a ofiat adinc. Nu cred că este vorba despre invidia fostului candidat la președinție, ci despre intuiția unor posibile viitoare primejdii. Să intrăm în Europa e bine oricum. Dar ar fi preferabil nu să o facem doar pe "Calea Dunării", ci și pe cea a unci mai ferme și mai temeinice democrații.

HORATIU PEPINE

TREPTELE TRANSPARENȚEI

Foto: GINA MARIN

Scriam săptămîna trecută despre comunicarea defectuoasă dintr-o Parlament și Guvern. E doar un capitol din fenomenul mai larg al opacității care caracterizează politica la virf. Senzația că la noi democrația mai are multe de cîștigat se trage și de aici, din comunicarea unilaterală între compartimentele organismului social. E putin timp de cînd s-au încheiat consultările de la Cotroceni inițiate de președintele Iliescu. Delegații partidelor au vorbit, și-au exprimat punctele de vedere, au încercat să-l atragă pe președinte într-un dialog, l-au provocat să-și declare propria opinie, dar fără nici un rezultat. Președintele a jucat exclusiv rolul unui receptor. "Întîlnirea de la Cotroceni a fost o mare dezamăgire – au declarat delegații mai multor partide –, deoarece n-am avut nici o reacție concretă la propunerile noastre."

Președintele Iliescu face partidelor politice invitații protocolare, anunță un program larg de consultări în privința problemelor majore ale momentului, dar refuză să-și asume pînă la capăt rolul democratic de partener politic. Se placează strategic într-o zonă inaccesibilă, de unde poate controla nestingherit peisajul politic. Pe ordinea de zi a consultărilor a figurat și embargoul împotriva Iugoslaviei. A profitat într-un fel sau altul președintele de opinile partidelor? Nu știm și nici nu avem, pe termen scurt, nici o posibilitate de verificare. Șeful statului se întîlnește la scurt timp cu președintele federal Dobrica Cioșic, poartă apoi o convorbire telefonică cu Slobodan Milošević, dar totul se scufundă apoi într-o mare tacere. Intenționează președintele să ducă o politică pe cont propriu? Nu credem acest lucru. În timpul legislaturii anterioare, domnul Iliescu a făcut deja o uriașă greșeală atunci cînd a semnat un tratat cu fostă Uniune Sovietică. Iar cînd a fost pus în față situația concreta de a cere ratificarea în Parlament, a văzut că rămăsește complet singur. Timpul a rezolvat el însuși problema și l-a scutit pe președinte de o infrângere umilitoare. Domnul Iliescu a înțeles de aici că nu se poate izola și că trebuie să lăină seama de orientările politice generale. Aceasta probabil că este și sensul consultărilor de la Cotroceni. Domnul Iliescu refuză deocamdată să joace după regulile democrației, dar își ia de data aceasta măsuri de prevedere. Tot ce se întimplă cu puterea de la Cotroceni este o urmare a unor prevederi constituționale. Președintele este ales prin vot direct și prin aceasta este delegat cu puteri care îl scutesc să dea seama de actele sale în fața reprezentanților poporului. Iar de aici înainte, conduită sa politică e un rezultat al imaginii pe care și-o face despre sine însuși. Domnul Iliescu nu crede că trebuie moralmente să dea socoteală de

faptele sale, fie ele bune sau rele, și se preocupă numai de a-și asigura echilibrul și stabilitatea proprii puteri. La Cotroceni s-a discutat într-un mod mai învaluit și despre o schimbare de guvern. De fapt, președintele a dorit să afle cît de mult se dorește acest lucru și a constatat desigur că în afară de FSN nimănui nu pune problema schimbării cu seriozitate. A fost suficient pentru a se convinge că poate continua cu echipa domnului Văcăroiu, cu atât mai mult cu cît examenul iernii a fost trecut fără mari tulburări. Ne întoarcem acum la lipsa de transparență de la nivelul executivului. E aproape ca un fenomen fizic: pe măsură ce ne apropiem de centrul puterii, informația se rarefiază și invers, pe măsură ce ne îndepărtem, informația este mai bogată, dar și mai contradictorie. Să lăsăm la o parte faptul că într-o oarecare măsură acest lucru este inevitabil și că decizia politică își ia în mod firesc măsuri de autoprotejare și să vedem în ce măsură unele lucruri sint ascunse opiniei publice tocmai pentru că sint vinovate. Săptămîna care a trecut ne-a pus în față unor situații imposibil de acceptat într-un stat care se vrea democratic. Guvernul aduce în Parlament un proiect de rectificare a bugetului pe anul trecut și propune și niște surse de acoperire a deficitului bugetar, care a sporit mult peste toate previziunile: de la 89 miliarde, cît se prevăzuseră inițial, la 263 miliarde. Deficitul ar fi crescut, spun reprezentanții Guvernului, din cauza embargoului impus Iugoslaviei. Opoziția acuza însă deopotrivă proasta administrare. S-a observat, analizîndu-se structura deficitului, că aproape jumătate din pierderi reprezentă subvențiile acordate regiilor autonome și societăților comerciale cu capital de stat, ceea ce înseamnă că se încurajează în continuare lipsa de eficiență economică. Faptele sint însă consumate și adevărată problemă o constituie sursele pentru acoperirea deficitului. Un reprezentant al partidului de guvernămînt afirmă fără echivoc în plenul Camerelor că s-a emis monedă fără acoperire, practică inaugurată, s-a susținut, de guvernul condus de Petre Roman. Reprezentantul Ministerului de Finanțe neagă cu hotărîre, afirmînd că singurul surse sint cele făcute publice, și anume fondurile necheltuite de la pensii și ajutorul de somaj. Culmea este că situația a rămas complet nelămurită și că legislativul a rămas cu gura căscată în fața unei dileme nerezolvate: s-a emis sau nu monedă fără acoperire? Se poate sau nu acorda în continuare încredere acestui guvern? De aici se poate deduce că nu există mijloace pentru un control real al executivului și că în situația unor informații contradictorii e suficient ca un guvern să aibă de partea sa o majoritate partizană pentru a-și continua nestingherit evoluția. Putem la rîndul nostru să afirmăm nestingherit că la noi se guvernează nu prin acceptul conștient al unei majorități, ci mai degrabă prin complicitate. Cu cît complicitatea este mai intensă, cu atât și sprijinul politic este mai larg. În aceste condiții, informația nu mai poate fi complet reținută, dar scurgerile sint compensate printr-o confuzie dinadins întreținută.

ACCENTE

MIHAI SIN

Foto: GINA MARIN

Seninătate "academică"...

Am citit, cu mare înțîrziere, un interviu (cu incitantul titlu: «Am optat pentru "incitarea la toleranță"») acordat de dl. Eugen Simion d-lui C. Stănescu, publicat în *Literatorul* (nr. 51-52 din 18-25 decembrie 1992) și reprobus după *Adevărul literar și artistic*. «Cineva îmi scimnăcază» (vorba d-lui Eugen Simion) că interviul a fost citit și la radio, ceea ce înseamnă că învățăturile pe care le conține au fost, totuși, bine răspândite de "mijloacele mass-media" (tot vorba proapătului academician).

Nu mă voi ocupa de conținutul interviului, despre care ar fi foarte multe de spus, fiind puse în discuție două epoci: cea "predecembriștă" și cea pe care o trăim acum și care e abia la început. Cu unele dintre afirmațiile d-lui Simion sănătă de acord, față de altele am rezerve, părindu-mi-se discutabile. Mă voi rezuma deci la ceea ce mă privește în mod direct, căci dl. Eugen Simion încearcă să se occupe și de mine, într-un context cel puțin curios.

Răspunzând la o întrebare despre contestări mai vechi și mai noi ale unor valori ale literaturii noastre ("... iată că ci sunt omorii pentru a doua oară în zilele noastre"), dl. Eugen Simion răspunde metodic, aplicat, "pe puncte". Și, pe la punctul trei, rostește stupefianta frază: "Atât de bine ne merge încât Valeriu Cristea este aproape somer, iar «opozanții» ca Mihai Sin și Eugen Uricaru (corect: Uricaru, n.m. M. S.), prigojni de puterea instalată în decembrie '89, au ajuns atașați culturali la ambasadele române: unul în Italia (dl. Uricaru), altul în Israel...".

Iată că am ajuns să o trăiesc și pe astăzi! Dl. Eugen Simion, adversar declarat al imixtiunii politicii în cultură, nu se miră cum "au ajuns" (minunat verb, psihanalizabil verb!) unii miniștri, ambasadori, senatori, deputați sau academicieni. Pe el îl roade că "am ajuns" căiva scriitori atașați culturali la diverse ambasade românești. Ceea ce știe toată lumea (ziare, reviste, radio, chiar tv.) despre cum "am ajuns" atașați culturali, dl. Eugen Simion se face că nu știe, insinuând că este un favor al Puterii sau cine știe ce aranjamente ale politicii. Înaltă politică, din toate punctele de vedere! Vînd cu orice preț să demonstreze ceea ce și-a propus, dl. Simion își culege informațiile de unde poate sau mai bine-zis de la cine îl se răsuțește. Eugen Uricaru a plecat la Atenea la începutul anului '92 (februarie sau martie) și, prin urmare, nu putea să schimbe deja două ambasade în ultimii doi ani, cum spune dl. Eugen Simion. Ba mai mult, dl. Eugen Uricaru nu mai îndeplinește, la Roma, funcția de atașat cultural. Să se intereseze dl. Simion mai exact ce face dl. Eugen Uricaru la Roma. "Incitând la toleranță" cu patos justițiar, dl. Eugen Simion se întrebă, referitor la dl. Eugen Uricaru (dar întrebarea se adresează deopotrivă și nouă, celorlalți, care îndeplineană aceeași funcție): "Cine are puterea și cine slujește, mă rog frumos, puterea?". Ce să mai crezi,

văzind atâtă confuzie (în cel mai bun caz)? Să nu știe dl. Eugen Simion că funcția de atașat cultural nu înseamnă cine știe ce putere și mai ales că nu presupune "slujirea puternicii", ci a culturii române? De ce măsă mai miră de ceva anume, cind dl. Eugen Simion spune că noi, că trimișii "în surghiun, pe banii statului", ne plingem că în România nu este o veritabilă democrație? După asemenea înalte cugetări, dl. Eugen Simion își întrebă interlocutorul, complice: "Frumoasă poveste, ce zici? Sesizezi profitabilitașmecherie?". La chestia asta cu "șmecherie" (concept dimbovițean pe care îl detest), chiar că nu mă așteptam. De ce astă neagră invide la dl. Eugen Simion, că alții ar fi mai șmecheri? Nu "a ajuns" oare dl. Eugen Simion prof. univ. dr. și academician, nu e președinte sau vicepreședinte în atâtea comitete și comiții, nu e director de gazetă, nu a făcut și face nenumărate călătorii în străinătate? Și altele, și altele... Toate asta obișnuite așa, fără politică, numai și numai prin muncuția și meritele proprii și, bineînțeles, prin toleranță. Toleranță de care, firește, a dat și dă dovedă și interlocutorul său, dl. C. Stănescu. (Cu siguranță că e vorba de același C. Stănescu care, pînă nu demult, tăia și spinzura în "Scîntea", veghind la puritatea ideologică a literaturii române, desființînd cărți care i se păreau prea sumbre, prea cenușii sau prea "negre" față de un "prezent" astă de luminos cum a fost cel de pe vremea dictaturii.) Cu o linie impresionantă, el militează, acum, firește, pentru democrație, părind mai tot timpul îngrijorat de destinul literaturii și culturii române. El spune astfel, într-o din întrebările lui insidioase, menită să-l conducă pe dl. Eugen Simion spre răspunsuri dorite: "Vreau să spun că și în perioada dictaturii ceaușiste oficiul critic s-a putut exercita - cu excepția ce intăresc regula! - într-o libertate cvasitotale. Firește, pe căd de liber și-a permis să se simtă fierbinte, riscând ce era de riscat". Antologică frază, sublim cinism al unui fost oficiant "critic" al "Scîntei". De fapt, o astfel de afirmație nu face decât să se alăture celor care acreditează ideea că toate reale posibile, tot "dezastrul", toată "catastrofa" sănătă de date recentă, postrevoluționară, pe cănd, nu-i aşa?, pe vremea dictatorului economia funcționa, somaj nu prea aveam, ordinea era ordine, securitatea - securitate, la datorie și patrioată! - activiștii cu mic cu mare melforisti, agricultura, prin marile ei complexe, asigură cele necesare etc. etc. Ar trebui ca cineva competent să demonstreze, punct cu punct, aceste minciuni sfrunțate menite să inoculeze sentimente nostalgice unui popor obosit și circumspect în fața schimbărilor radicale. Chiar guvernul ia ca etalon, în bilanțuri, statistici și proiecte, ca puncte de referință, anii '88-89. După care cifre, mă rog frumos, cind există astă mărturii că toate cifrele erau falsificate? Deci dl. C. Stănescu își face în continuare datoria, în sectorul lui

de lucrat în cîmpul culturii, datorie pe care și-o fac mulți alții, de a dezinforma, de a denatura, de "a rezabilita" (o "urgență" incredibilă: Beniu!!!). Spune la un moment dat dl. Eugen Simion: "Ea (literatura română, n.m. M.S.) a dus, știi bine (subl. m. M. S.), o luptă dură pentru a-și cîștiga relativa independență și, mai ales, pentru a impune o scară de valori că de căd exactă". Da, dl. C. Stănescu știe prea bine, căci și el a dus și duce o luptă dură. Cu un astfel de interlocutor, și performanțele d-lui Eugen Simion devin mai lese de realizat.

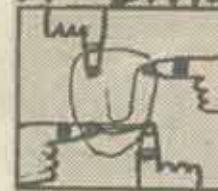
Și totuși, voi rămîne nedumerit: nu voi ști adevaratul motiv pentru care dl. Eugen Simion, într-un stil băscălos-smecheresc, mă numește "opozant". Numărul printre "invadatorii" presei de astăzi, am pledat cu însumi pentru toleranță, pe Valeriu Cristea l-am apărăt (avea sau nu avea nevoie de apărarea mea, astă e altă problemă), făcindu-mi dușmani tocmai în spiritul toleranței și prieteniei pe care i-am arătat-o și mi-a arătat-o de căldură ani buni. Și mai

departe, fie-mi permis: am ținut și poate am reușit căt de căd să rămîn independent, mi-am spus opiniile cu sinceritate, atunci cind am simțit nevoia să-o fac, criticind fie puterea (orică s-ar zice, întotdeauna puterea, indiferent de cine o deține, rămîne ținta preferată), fie opoziția, dar fără intransigență "iacobine" (dimpotrivă, chiar în "22" am pledat pentru un posibil "arbitraj intelectual" al luptelor pentru putere).

Nu voi înțelege nici de ce dl. Eugen Simion mă numește "prizonier de putere instalată în decembrie '89". "Prizonier" E foarte multi spus, cel puțin pînă în momentul de față. De unde a dedus asta? Unde a citit, fie și un rînd scris de mine, în care mă pling că sun "prizonier"? Vorba ceea: "Pe ce să-să bazat?"

Toate acestea vor rămîne mistere de nepătruns, poate chiar și pentru dl. Eugen Simion. Cît privește seninătatea academică a "incitatorului la toleranță", un rol pe care și l-a acordat singur, dar il joacă astă de fals, nu știu dacă ar mar fi ceva de adăugat.

ACCENTE

VASILE POPOVICI

Foto: EMANUEL PARVU

CABANA PĂDURARULUI

Într-o noastră pagină de jurnal polonez, un participant la rezistența antinazistă povestește crunta bătălie ce să-a dat pentru cucerirea cabanei pădurarului.

În prima zi - sătă scris în acel jurnal - am cucerit din mîinile dușmanului cabana pădurarului, un important punct strategic din munți. A doua zi, după o teribilă înfrântare, nemții au pus stăpînire pe obiectiv. Dar, în ziua următoare, după o încheiște pe viață și pe moarte, i-am respins din nou. Și tot așa pînă a venit pădurarul acasă și ne-a alungat și pe noi și pe nemți de nu ne-am văzut.

Cam astă e povestea și cu brava opoziție română. Cutare lider dintr-un partid se supără pe cutare alt lider de partid sau, și mai bine, din propriul partid. Bineînțeles, se dă o mare bătălie de presă, ca și o și mai mare bătălie internă. Cind unul, cind altul par să iasă învingători. Astă, pînă cind domnul Iliescu numește guvernul Văcăroiu, care-l numește pe domnul Paștiu prefect de Timiș, care-l numește, să zicem, pe nu știu ce doctor handicapă, dar de incredere, la nu știu ce direcție sanită, pînă cind, după un lung sir de numiri de sus în jos, s-a reușit finalmente și numirea ultimului director de încredere la ultimul WC public din țara noastră. Atunci, epuizați, combatanții din interiorul opoziției vor prinde de veste că vinătorul s-a întors acasă și că nu mai e nici un motiv de bătălie intestină.

La varianta românească a povestii, mi se pare că există însă și un epilog, încă neîntîmplat și, prin urmare, încă nescris, dar previzibil. După ce, de la ultimul director de WC public pînă la ultimul ocupant al palatului Cotroceni, fiecare să-văzut bine instalat la locul pe care și-l crede al lui, e de așteptat să bată un vînticel dinspre realitatea astă a noastră

de zi cu zi, care să spulbere vagoanele de iluzii din capetele tribului de la putere. Fiindcă un lucru e clar: puterea guvernărilor de azi stă în fondurile pe care guvernul le primește cu împrumut ba de încă, ba de colo. O mare bătălie internă a fost cîștigată în timp ce mafia politică românească a pierdut toate bătăliile externe. Pe robinetul creditelor se scurge un firicel subțire pe care regimul Iliescu îl soarbe instantaneu ca să țină în frâu o situație pe care și-o închipuie la infinit stabilă. Dacă o secundă firicelul ce vine din afară, se drămuiește cu o picătură, mămăligă s-ar putea să explodeze. Domnul Iliescu știe astă, dar se poartă că și cind n-ar ști, și apăsa și mai mult pedala, de pildă numind un fascist în fruntea televiziunii sau cedind locuri pentru Păunescu și Vadim în organisme internaționale. Opoziția pare să fi uitat completamente care e cheia puterii domnului Iliescu. Nici un mesaj nu pleacă dinspre partea ei nici spre Consiliul European, nici spre Comunitatea Economică Europeană, nici spre Congresul SUA, nici spre FMI. Domnul Iliescu se încîrășește cu toți monștrii trecutului cu o inconștiență la rîndul ei naivă, crezînd că aceștia-i vor fi la nesfîrșit aliați, deși, dacă se va ivi ocazia, tocmai aceștia îl vor sfîrși cu o voluptate de care nici domnul Coposu, nici domnul Manolescu nu ar fi vrăodată în stare; iar, între timp, opoziția se agită în parlament, protesteză democratic și inutil, dar tace patriotică în forurile internaționale, curioasă probabil să vadă care ar fi limita de jos a rezistenței românești la experimentul de guvernare Văcăroiu-Gavra-Vadim-Verdeț.

Rămîne de văzut cine se iluzionează mai mult că a ocupat victorios cabana vinătorului.

ILIE SERBĂNESCU

Economia - adversarul d-lui Iliescu

Chiar dacă programul economic al actualului guvern va primi implicit sau explicit aprobarea parlamentară, nu pot fi căsuți de puțin evaluate încă de pe acum rezultatele. Dincolo de atîtea necunoscute - evoluțiile interne, finanțarea externă, conjunctura internațională - rămîne o problemă, în prezența structură a legislativului, capacitatea politică a executivului de a-și aplica propriul program. Partidul de guvernămînt poate găsi în acest program puține elemente din platforma sa electorală, de fapt din ideile-promisiuni cu care s-a prezentat în fața alegătorilor și a cîștigat, căci o platformă efectivă de guvernare FDSN n-a avut. De asemenea, programul - se poate spune - nu prea are nici o legătură în ceea ce afirmă cu năstrușnicile din oferă politică a PUNR, PRM sau PSM (aliații FDSN, inclusiv în aprobarea componentei executivului actual), partide care, în afara unei frazeologii searbde și patriotarde, n-au întreprins nici o analiză serioasă asupra economiei românești și nici nu au avansat vreo soluție cu adevărat operațională la criticile aduse reformei. Incriminarea nenuanțată a reformei de a fi "demolat" industria românească, fără mică cel mai mic efort de a vedea starea reală a acesteia, precum și angajamentele fără acoperire economică de stopare a inflației și șomajului, ca și de refacere (?!) a valorii externe a leului (parcă ar fi avut vreodată aşa ceva!) sunt simple fraze goale de ademenit credului în necunoștință de cauză și pe care un guvern, chiar antireformist și procentralist, nu și le-ar fi putut permite. Din nefericire pentru aceste partide - și din fericire pentru perspectivele economiei -, programul guvernamental nu numai se reține în acuza reformă incepătă, dar se arată și determinat de a continua.

Mai degradă, partide din opoziție pot identifica în programul guvernamental demersuri pe care și le reclamă deopotrivă pe calea reformei, cu toate că unele abordări nu sunt cele dorite, iar în anumite probleme – fără îndoială dificile în sine – se păstrează încă jumătățiile de măsură, luarea taurului de coame fiind, din păcate, din nou amintată. De altfel, soluțiile se mențin în ceața puținelor

O astemenea situație se află, mai mult ca sigur, la baza inițiativei președintelui Iliescu de a reconstituă lăcașul episcopalul românesc.

în încercarea de a evita un colaps, în procesul de guvernare, care poate veni deopotrivă de la dreapta și de la stânga. Evident, ca obiect în dispută nu este vorba doar de programul economic în sine, ci de legile și măsurile necesare pentru aplicarea lui, cu toate că și în legătură cu acesta ca atare poate interveni "stopul cardiac" al atât de tinărului în fond guvern Văcăroiu.

In masura investituirii primite deja pentru patru ani de catre actualul executiv, programul sau economic nu avea nevoie sa treaca prin parlament din punct de vedere formal. Moral insa era obligatoriu. Si eventuala eludare a acestei obligatii putea duce la o incercare de forta in parlament pina la recurgerea in extremis la procedura votului de neincredere in guvern. D-lui Iliescu ii era deci mai simplu sa caute o solutie amabilă intr-un soi de negocieri sui-generis in care el defineste cartile si poate face si pe arbitru. Dupa manevre abile prin care - e drept, cu ajutorul atitudinii de neimplicare a opozitiei - a reusit sa instaleze un guvern strict devotat Cotrocenilor, sa dobindescă pentru propriul partid președinția celor două Camere și, astfel, să creeze conditii ca apoi reprezentanții acestuia să invadaze toate structurile administrației centrale și locale, dl. Iliescu își poate permite acum să joace la dreapta și la stanga, cunoscind și posibilitatile dar și limitele forțelor politice din eschierul parlamentar. Un program economic în principiu reformist îi vine mânușă. El poate fi agitat ca un fel de sperietoare pentru stingiștii din FDSN și din partidele aliate spre a le mai tempera elanurile naționaliste și antireformiste. Căci dl. Iliescu știe bine că stingiștii, oricără de nemultumiri ar fi de dinșul, n-ar fi tot ceea ce săn fără el și nici n-au sub pulpana cuiva comparabil să se aciuiască. Așa că, în loc să trebuiască a-i mușușniță cind o iau razna, incurcând treburile cu intrarea în Europa, mult mai eficient este de a le aminti că el, președintele Iliescu, poate apela pentru guvernare și la opozitie.

rezultatul său direct al opoziției de
ofensiva restaurației comuniste la toate
nivelurile Puterii și nu ar putea să se facă a nu
vedea că, prin politica ei de neimplicare, a
lăsat spații libere tocmai pentru o asemenea
restaurație. Capacitatea de manevră actuală a
opozitiei nu este de aceea prea ridicată. Mai
ales că dacă, evident, îi poate găsi lesne
multiple cursuri, nu poate înșă respinge în
cineva momente economică și principiu

reformist. Sau nu o poate face fără a fi acuzată că promovează doar politica lui "nu", cu nici o intenție de a ajunge vreodată la guvernare. Ca atare, presiunea politică asupra Puterii o va exercita nu în legătură cu programul în sine, ci cu diferențele legale necesare pentru a-l face operational. Deja recent, constituțial Partidul Liberal a condiționat aprobarea bugetului de votarea în prealabil a legii impozitelor locale.

care ar spori mijloacele de acțiune, acum complet blocate din lipsă de resurse, ale primarilor, dintre care atâtiva aparțin în actuală legislatură Convenției Democrate.

Din punctul de vedere al opoziției, în cazul Torțării notei, există neșansa unei impingeri definitive a partidului președintelui în tabără stângiștilor. dl. Iliescu putindu-se chiar lamenta că, din cauza necooperării opoziției, a fost silnit să joace exclusiv cu cei de la stînga FDSN pentru a asigura nimic altceva decit derularea procesului de guvernare. Este de presupus că dl. Iliescu va folosi un asemenea argument în negocierile cu opoziția, după cum va miza și pe faptul că în rîndurile acesteia pările asupra atitudinii -cooperative sau necooperative - cu Puterea sunt diferite. Desigur, opoziția poate provoca indirect o cădere a guvernului - și dl. Iliescu știe bine acest lucru - cu prilejul primei legi organice care va fi discutată în parlament și în cazul căreia pentru adoptare este nevoie de majoritatea voturilor membrilor Camerelor (și nu doar de a celor prezenti), ceea ce ar oferi opoziției un presupus control. O eventuală cădere a guvernului actual ar ridica însă problema constituției unui nou executiv, care va întâmpina dificultăți greu de depășit în urezenta configurație politică a parlamentului.

Ieșirea logică dintr-o asemenea situație este asocierea opoziției la guvernare, într-o formulă care, evident, poate fi negociațată pentru a satisface părțile. Cu toate problemele incomode care inevitabil îl să-și pună în față opoziția ar face astfel un act de responsabilitate în conjunctura actuală din țară și, în plus, ar porni la învățarea guvernării, căci fără participare dinăuntru acest proces complex nu poate fi dobândit serios niciodată. Pentru dl Iliescu n-ar fi deloc neprofitabil. Imaginea sa în lume n-ar avea decât de cîștigat, într-un moment în care este clar că depune eforturi substantiale de a oferi o nouă imagine Occidentului, pînă în punctul în care cere integrarea țării în structurile NATO. Este aproape imutil de a sublinia efectele pozitive pentru România în cazul unei prezențe a opoziției la guvernare. Cliseele curente despre o Românie cu comuniști la putere, extremiști în ofensivă și reformă blocată ar putea fi cît de cît nărasite prin străinătate.

Chiar dacă Puterea nu o consideră acceptabilă, căci ar însemna că-i acordă opoziției alt statut decât cel decorativ, și chiar

doresc, pentru că ar mirosi o pactizare cu comuniștii, fie nu cred în ea, guvernarea de către o coalție politică din spectrul democratic, pe baza unui program măcar minimal de promovare a reformei economice, constituie totuși unică soluție realistă pentru România în fază actuală a dispersiei reprezentanților politici în parlament.

Evident însă, pentru asocierea opoziției la guvernare, dl. Iliescu ar trebui să cedeze măcar o parte din putere, căci opoziția nu ar putea accepta participarea doar în postură de marionetă. și probabil amendarea actualului program economic guvernamental cu elemente din platformele Convenției Democratice și FSN. Multiple probleme s-ar ridica însă, în acest caz, în fața d-lui Iliescu, la care este greu de anticipat ce reacții politice și personale ar avea. Ar însemna să admită un rol real al opoziției în țară, ceea ce, pentru dînsul, ar reprezenta într-adevăr o ruptură dramatică cu trecutul. Ar semnifica, de asemenea, o delimitare – nu doar formală, ci în fapt – de stîngiștii peuneriști, peremiști și pesemîști care au defișat cu dînsul și care, mai mult, l-au sprijinit și pe care s-a basat în consolidarea sa politică. și, indeosebi, ar mai trebui ca dl. Iliescu să ceară altor fedesenisti să-și abandoneze posturile chiar recent ocupate tocmai în favoarea unor oameni ai opoziției. E greu de luat osul celor care consideră că te-au servit, chiar dacă li s-ar spune că demersul ar fi întreprins spre binele țării. E dificil de presupus că dl. Iliescu s-ar încumeta la toate acestea. Mai mult ca sigur, dl. Iliescu ar dori să obțină o cooperare neoficializată a opoziției fără a fi nevoie să se delimitizeze de fedeseniștii intransigenți și aliații lor. Din nefericire pentru dînsul, situația este de o asemenea natură încît este nevoie să aleagă mai în clar. și ceea ce îl obligă este economia însăși, care, ajungind în punctul opțiunilor între "înainte" și "înapoi", a devenit un adversar al îndoielilor și ezitărilor președintelui Iliescu.

In esență, dacă opoziția nu va constata o intenție serioasă din partea d-lui Iliescu pentru o co-guvernare, poate cel mai bine este să rămână deoparte. Dacă însă va vedea că dl. Iliescu se arată dispus într-adevăr la concesii în planul partajării puterii, opoziția n-arătă voile

LA ÎNCHIDEREA EDITIEI

Martie 2 martie 1993. Camera Deputaților a votat un amendament capital la legea investițiilor străine, care permite societăților cu capital mixt ori străin să dobândească dreptul de proprietate asupra terenului pe care se face investiția. Deputații PUNR s-au pronunțat în bloc împotriva amendmentului, argumentând că Transilvania ar putea fi cumpărată bucătă cu bucată de unguri, la fel cum evreii au cumpărat Palestina.

VENIMENT EVENIMENT EVENIMENT EVENIMENT EVENIMENT EVENIMENT EVENIMENT EVENIMENT

ANDREEA PORA

Revolutionarii aplaudatori

scutire de impozite, baruri și buticuri, pentru simplul fapt că au contribuit și ei cu "ceva" atunci. Un filtru, un legat de banderolă tricoloră, un păză de instituție publică, un prins de teroriști, o apariție în vreun balcon sau pe micul ecran în direct. E treaba lor, căci asta înseamnă să fie bunul simbolic și constituțional fiecărui român. Nu m-ar deranja nici zvonurile care circulă cum că brevetele alea s-au dat pe bani grei sau că dosarele de luptători s-au întocmit cu mărturii de gașcă. Tot treaba lor e și asta... Mi-ar fi de-a dreptul rușine (pentru mine) să mă apuc să cercetez, să-i cumpăr ruga un revoluționar din Brașov, cum s-a făcut împărțeala brevetelor sau dacă se mai tipăresc sau nu în alb... Nu asta mă interesează, ci faptul că liderii aceștia aplaudatorii au ajuns să-i reprezinte pe toți cei care au ieșit pe 21 decembrie în stradă, fie că sunt sau nu înscrise în vreo ligă. Că vorbesc în numele tuturor și ai celor care nu sunt înregistrați nicăieri. Mă interesează că ei au contribuit (făcând parte din comisie) la brevetarea ca revoluționar a lui Ion Iliescu. Că îl consideră inutil de-al lor.

Aceasta ar putea fi tot o problemă personală. Dacă ar face-o însă în intimitate, în familie sau la un pahar în barul pe care îl

patronează. Dar atât timp cît o fac în public mă implică și pe mine și pe alii în afacerea asta. ("Dl. președinte Iliescu a fost cu noi de la început, a fost printre primii... De aceea l-am aplaudat, pentru că a început să fie mai sincer cu noi. Nu prea suntem împăcați sufletește, mă refer la afarea adevărului. Mai avem timp și sperăm că domnul Iliescu ne va ajuta și dinsul" – Gheță Traian, cel care la Brașov, a aşezat în tură Primăriei steagul revoluției: "A fost aplaudat în calitate de luptător, pe noi nu ne interesează coloanatura politică... Această calitate a fost validată de o comisie a legii 42, colegii mei care au reprezentat majoritatea necesară pentru validare l-au validat pe motive destul de întemeiate. Până acum nimenei nu a confirmat că a făcut ceva împotriva revoluției la timpul respectiv, iar faptul că dinsul s-a implicat în revoluție o să fie toată lumea" – dl. Nicolae Samson, președintele Asociației "Rezistență decembrie 1989").

Faptul că aşa gîndesc aceşti doi oameni ce chiar au luptat în revoluţie (lucru pe care nu-l contestă nimic), ca şi faptul că ei sunt în felul lor cîştigă este un paradox. Oricum, după Congresul de la Braşov, pot trage următoarea concluzie. Unii dintre liderii prezenţi acolo sunt sau neghioşi sau oportunişti din naştere, sau dezinformaţi. Cale de mijloc nu cred că există. Sau dacă e, eu n-o văd. Dar să nu mi se aducă drept argument dosarul de

Ar mai fi o varianță: minclună. Adică dinșii spun ce spun din jenă, ca să se scuze sau să nu se pună "râu". Dar asta ar însemna poate să acord iarăși un credit în altă parte.

Oricum, dacă vor continua pe aceeași linie a aplauzelor și omagiușilor (ocazii vor mai fi) vor reași cu siguranță să distrugă ceea ce "ținătoarea" consideră. Așa că e sănătosca.

Radu Câmpleanu a cîştigat...

RADU CÂMPLEANU

71 ani, licențiat în drept, președinte al Tineretului Universitar Liberal din București, 1945-1947, detinut politic, domiciliu obligatoriu, emigrat în 1973 în Franța, revine în România pe 5 ianuarie 1990 și devine secretar general al PNL. Din aprilie 1990 e președinte al PNL, după alegerile din mai 1990 e senator și unul din vicepreședinții Senatului. La alegerile din septembrie 1992, PNL nu trece de bariera de 3% și nu mai ocupă locuri în parlament. Căsătorit cu Dina Câmpleanu, profesoară. Are un băiat din prima căsătorie - Barbu.

• Ultimul interviu acordat revistei "22"

Veți candida pentru Biroul Permanent?
 Nu știu. Voi rămâne membru al Partidului Național Liberal.
Dar, dacă veți deveni președintele partidului, veți susține unificarea cu PL?
 Eu am susținut totdeauna unificarea. Ieri cineva a propus așa: "Dă mîna cu toată lumea, dar să fie curată!". Lumea a aplaudat această propunere.

• Din discursul de adio...

"Mult noroc, multă putere de muncă și multă energie. Vom avea nevoie."

ANDREEA PORA

• Statuia d-lui Câmpleanu a început să se fisureze

Conferința Națională a PNL de la Brașov a debutat într-o atmosferă de calm dinaintea furtunii. O unanimitate de monolit (prea monolit pentru a nu începe să semene cu un "aranjament" prealabil) a stăpinit adunarea în cursul după-amiazării de vineri. Discursuri elogioase aduse președintelui Câmpleanu și raportului politic prezentat de acesta, evocări emoționante cu tremolo în voce la adresa trecutului "istoric" și a "tradiției" partidului, a rolului jucat de la revoluție încoace. Nimic nu părea să tulbure linisteala lucrărilor, culisele și jariștii dind ca sigură victoria aripilor Câmpleanu. Spre seara însă au început să apară primii nori, purtând în mod paradoxal emblema albastră a PNL.

Aparent, motivul nemulțumirii l-a constituit raportul politic, care a depășit prin superficialitatea analizei cele mai sumbre așteptări. De fapt, el păcătuiește prin **omisiune**, greșelile majore din ultimul an, insuccesul din alegeri și proasta mediatisare fiind trecute sub tacere, ca și cum autorii lucrărilor ar fi încercat să eludeze realitatea. Nu s-a suflat nici un cuvînț despre numărul de membri, reprezentarea în teritoriu, declinul datorat (sau nu) greșelilor. Mai mult, în completarea verbală pe care dl. Câmpleanu a făcut-o raportului, a încercat să sugereze că vina principală este a Convenției Democrațice și a PNL-CD și să transforme gafele în virtuți și exemple de constantă politică, aducînd același tip de argumentație deja mediatisat. Unificarea liberală, acceptată principal ca o necesitate a momentului, părea că se reduce în vizionarea liderului PNL la fuziunea din cursul acelei dimineti. Partidul Liberal creat în săptămâna precedentă fiind tratat cu superioritate regească și catalogat ca "aşa-zisul Partid Liberal".

Seria criticilor a fost deschisă de dl. Quintus, care a precizat că lipsa penelisilor din Parlament este dăunătoare în primul rînd pentru țară, în contextul actualei restaurații comuniste, și că ea se datorează unor "greșeli de tactică", așa cum a fost ieșirea din Convenție. Ștafeta a fost preluată cu repeziciune de o serie de reprezentanți ai organizațiilor

județene: dl. Paul Păcuraru (Galați), dl. Podăreanu: "M-am înțistat, d-le președinte, cînd v-am auzit zicind 'aşa-zisul Partid Liberal'. Trebuie să ținem cont de ei și să ne unificăm"; dl. Ion Ciulină (Arad), care a propus alegera unui Comitet Director și rotirea președintelui: "Organizația noastră îl roagă pe actualul președinte să dea dovadă de înțelepciune și să nu candideze. Si promitem că la viitoarele alegeri, dacă se va debarasa de ambiguități, să îl susținem". Spre surprinderea tuturor, sala a aplaudat furtunos.

Se poate spune că acesta a constituit semnalul penîru declanșarea frustrărilor, pasiunilor și veleităților ascunse. Majoritatea s-au consumat prin foaie, în discuții aprinse în care persoana d-lui Câmpleanu era sistematic ridicată sau dărîmată de pe soclul... pe care continua să troneze. A devenit împede (în primul rînd pentru apropiatii d-lui Câmpleanu) că fraționarea partidului nu este o născocire a presei dormice de senzațional sau a unor "persoane care urmăresc funcții", ci este o realitate care le va da multă bătăie de cap în următoarele zile. Sesizînd cutremurul de care este zgîrlit scaunul preșidențial, o serie de penelisti "fidei" au contraatacat, aducînd laude partidului și conducătorului iubit.

"Fără etichete și presuni morale. Cred într-o unificare a liberalismului în jurul PNL... Am făcut două strategii de stînga, a FDSN și a CD..." (Mircea Vaida); "Am făcut zeci de acțiuni, de intervenții cînd am fost la guvernare, noi am impiedicat să intre tancurile în Săpînta (Sorin Botnaru).

Cu toate acestea, tancurile dezbinării se întreapătu în mars forțat spre PNL-Câmpleanu... Mecul cel mare avea să se mute însă din sala Teatrului Dramatic în "Salonul Albastru" de la Hotel ARO, unde gongul primei runde deja bătuse, în absența presei. **Comisia pentru Statut își începuse dezbatările la o tensiune foarte ridicată.**

• Capetele balaurului au fost retezate

Statutul PNL a constituit, în ultimii doi ani, de cînd au început practic disensiunile în sinul partidului, zidul chinezesc pe care n-au reușit să-l escaladeze nici protestele filialelor județene, nici demisiile sau Delegațiile Permanente. Era inexpugnabil, și astă datorită "atribuțiilor largite", ca să

MIRCEA IONESCU-QUINTUS

77 de ani, născut în Ucraina, fiu al fostului prefect de Prahova, membru al Tineretului Liberal, a fost închis pentru un an la Poarta Albă. Este căsătorit cu Viorica Mazilu, are un băiat stabilit la München. Membru marcant al PNL, fost ministru de Justiție în guvernul Stolojan.

• Primul discurs...

"Iubiți liberați din toată țara, îmi cer iertare că nu sun pregătit, pentru că nu am fost pregătit să primeșc o asemenea importanță și neașteptată pentru mine onoare. În mod cînd, numai impreună vom putea realiza cele cîteva importante îndatoriri ce ne revin. Indiferent de părerile unora dintre dumneavoastră, vă mărturisesc că eu nu voi putea să-mi îndeplinească această îndatorire decît alături de Radu Câmpleanu și de echipa cu care am lucrat împreună în acești ani. Radu Câmpleanu a avut o deosebită incredere în mine. Datorită propunerilor lui am fost ales vicepreședinte al Camerei Deputaților și ministru al Justiției. Eu nu pot uita aceste lucruri. Dar astăzi soarta a făcut să fim contracandidați, noi nu am fost însă adversari, ci parteneri într-o competiție democratică, competiție ce face cînste PNL.

Am contribuit la redactarea unui statut deosebit de bun pentru funcționarea democratică a partidului nostru și am socotit bine că președintelui îl revin mai puține îndatoriri decît avea în vechiul statut, transferindu-le pe cele mai importante către Biroul Permanent Central, care este forța de conducere a partidului nostru. Nu se va mai putea spune despre aspecte de dictatură, care nici nu au fost vreodată. De altfel, dl. Câmpleanu a fost un președinte cu care s-a colaborat perfect. El nu ne-a impus niciodată punctul lui de vedere. Si tot el a fost cel care a tras ponoasele greselilor noastre, ale celor din jurul lui.

Această sarcină de a îndeplini aspirațiile dumneavoastră și ale multor sute de mii de oameni care privesc cu încredere și cu nădejde partidul nostru nu o voi putea îndeplini decât în mijlocul unui Birou Permanent Central, pe care eu mi l-am închipuit ca fiind un organism de conducere colegial. Vom fi unsprezece colegi și astfel vom fi mai puternici ca oricind."

folosim un eufemism, ale președintelui. Prevăzînd parcă momentele nefericite prin care va trece, dl. Câmpleanu s-a înconjurat (sau s-a făsat înconjurat) de o serie de prerogative cu iz de dictatură. Dinsul putea, conform acestui statut, să supună aprobării Delegației Permanente poziția partidului în probleme politice majore, să numească, să valideze sau să revoce reprezentanții partidului în diferitele instituții și foruri interne și internaționale, stabilind limita de reprezentare, să numească sau să revoce secretarul general sau secretarii generali adjuncți, să aprobe schema organizatorică a aparatului de lucru la nivel central și să numească persoanele în organisme care funcționează la nivel central. Deci putea să facă practic ce dorește. Delegația Permanentă neavând, așa cum s-a văzut și pe viu de altfel, nici o putere. Tinea, cu alte cuvînte, biciul și hâțurile într-o singură mînă. Poate chiar astă i-a și fost fatal... Oricum, după două zile de dezbatere în contradictoriu (simbătă la ora 17,30 discuțiile la noul statut nu erau încheiate), după zeci de cedări și reveniri, de argumente pro și contra – într-o atmosferă din care n-au lipsit amenințările reciproce, aluziile cu substrat, urletele și huiduirele (unii participanți erau răgușiti precum Petre Roman la revoluție) –, s-a reușit rețezarea a cel puțin patru dintre capetele balaurului. Astfel, atribuțiile enumerate mai sus revin acum **Biroului Permanent Central**, care devine în acest fel adevăratul organism de conducere al partidului. El este format din 11 membri: președinte, secretar general, cinci vicepreședinți desemnați în ordinea numărului de voturi, patru membri. Prin descentralizarea creată, președintelui îl revin acum destul de puține prerogative: promovează prin mijloace legale interesele și imaginea PNL, reprezintă partidul în relațiile oficiale, prezidează ședințele organizațiilor de conducere ale PNL, propune Biroului Permanent Central numirea și revocarea reprezentanților partidului în diferite instituții și foruri interne și internaționale, propune Comitetului Executiv Central cooptarea de noi membri pentru funcțiile vacante. O mult mai mare putere au acum Delegația Permanentă, Comitetul Executiv Central și Birourile Permanentne Județene.

În urma discuțiilor din cadrul Comisiei pentru statut, au fost adoptate o serie de **amendamente** care trebuiau discutate în plenul Conferinței. Si parcă pentru a nu dezminți faptul că românul este un monument de dezorganizare chiar și atunci cînd este membru PNL și cînd trăiește "un moment istoric"

TIA SERBĂNESCU

Programa Everac

Cam în același timp cu programul de guvernare emis de guvernul Văcăroiu – într-o ediție deocamdată confidențială, dar care a stârnit deja bibliofililor economiei reacții contradictorii – și cu proiectul de buget anticriză pe anul în curs de rezolvare, ne-am ales și cu programul anticriză al TV, prezentat de dl. Paul Everac, sub formă de înlocuitor de tabletă. Această din urmă, intitulată "Super patria", s-a amintit pentru simbăta viitoare, cedind locul, cum spuneam, declarațiilor de intenții ale președintelui TV. Înșirarea acestora trebuie să fi dat fiori telespectatorilor, care au început să bănuască ce-i așteaptă. Pentru a scoate jara din "toropeala" pe care tocmai o semnalase, dl. Everac și-a propus un proiect care ne va duce spre "Super patria" pe care o va înfățișa săptămâna viitoare.

In afara clasicului "accent deosebit" pus pe economie, astăzi că mai e, dl. Everac va manifesta o "stăriniță oarecare" față de unele doctrine economice, după care "opera legislativă" a patrei va avea parte de exgezele necesare, urmând a se consemna și proponerile unor legi venite "din sufletul cetățenilor". Odată înțărcat sectorul legislativ propriu-zis, TV va stața și "cronica banului" și va ridica întrebarea "De unde facem rost de...?". Dincolo de răspunsurile la aceste întrebări (greu de prevăzut), TV va "mediatiza" corupția. Ca urmare firească a acesteia – vin alarmele. "Vom ridica cota de alarmă medicală pe națiune" ne-a informat dl. Everac. Insensibil la cacofonii, nouă Vasile Roșuță ne-a asigurat că "vom avea și o alarmă demografică". În felul acesta, "toropeala" creatoră va fi asimilată în folosul mindriei naționale, întrucât "ne vom uita un piculeț și la adopțiuni". Dacă toate aceste intenții se vor materializa în stilul tradițional al epocii de aur și preluat nestinșorit în epoca tranziției multilateral dezvoltate, s-ar putea ca performanța TV în mandatul Everac să facă să pălaşcă totă istoria pelliculei de pînă acum. Tezele din martie ale d-lui Everac au prevăzut însă și cîteva recreații: "vom acorda un timp al poeziei" (adică o poezie pe săptămână, selectată de un juru bine ales), "un timp al cuvintului bine rostit" (exprimare eufemistică pentru recitarile prestate înainte de Mircea Albulescu și comp.) și o rugăciune pe seară. Emisiunea "Te-am prins" va prinde hoții, iar emisiunea "Nu este adevărat" va prinde șirile false. În spiritul aceleiași vigilente, TV "va tine sub lupă capodoperele" – într-un scop deocamdată nemărturisit. Destinderă corespunzătoare va fi asigurată de emisiunea "Viața lui Bulă și viața lui Mitică". La tabletele de seară, care se iau la ora 20.40, vom avea parte tot de Eugen Simion, A. Buzura, Marin Sorescu, E. Papu și alte antibiotice, între care, spre a bifa o "oarecare" independență, au fost citate și cîteva nume din afara rețetei: Gabriel Liiceanu și Petru Cretă. În sfîrșit, concomitent cu aceste operațiuni de suprafață, TV va continua săpăturile proprii spre a ilustra "noblețea antropologică a poporului român". În felul acesta, "Viața lui Bulă și viața lui Mitică" vor dobîndi dimensiunile aristocratice-necesare. Imprudent, programul d-lui Everac prevede și rubrica "Omul nepotrivit la locul nepotrivit". Judecind după prestațiile de pînă acum și după cele de perspectivă, dl. Paul Everac ar putea fi și primul client al acestei rubrici.

In orice caz, etapa Everac a TVR pare să indice cu oarecare precizie rezerva de speranță rămasă după trei ani de la revoluție: ca și rezerva valutară a României, ea a ajuns la zero. Dar de sperat, tot mai puțin speră ceea ce. Cine-a mai văzut un program îndeplinindu-se în România?

vicepreședintia PNL

(cum preciza cu regularitate dl. Lăzărescu), votarea amendamentelor s-a transformat într-o tulburare de nedescris. Participanții nu aveau în față noul statut, amendamentele fiind citite de la tribuna, ceea ce a pus la grea incertare memoria onora, nu se stia numărul celor prezenți, iar votul a fost repetat de cîteva ori, conform tradiției parlamentare. Deși textele propuse spre votare au stîrnit aprige dispute, domnii Cămpăneanu și Lăzărescu au fost fermi pe poziție: "S-a discutat o dată în comisie și gata. Acum votăm!". Amendamentul privind secretarul general ("În toată activitatea sa, secretarul general este subordonat președintelui și Biroului Permanent Central"), respins inițial datorită ambiguității sale (ce rost are ca secretarul general să se supună președintelui și Biroului Permanent, din moment ce astăzi secretarul că și președintele fac parte din BPC?), a fost în final votat (338 pentru), la insistențele aproape desperate ale d-lui Lăzărescu: "Se poate ajunge la o bicefalie, un stat în stat, secretarul general poate juca o carte aparte față de președinte". Se vede treaba că domnia sa, ca și mulți alții din jurul d-lui Cămpăneanu, nu înțelege (încă) faptul că partidul nu mai este condus exclusiv de președinte...

Cu toate că statutul plutește într-o oarecare nebuloasă privind departajarea puterilor în cadrul partidului, el constituie totuși principalul pas făcut înainte. Un pas care poate fi urmat de alții care să ducă în final spre ceea ce toată opinia publică așteaptă: unificarea întregii mișcări liberale.

• Regele a murit, trăiască regele!

Dincolo de reacțiile, uneori violente, la adresa președintelui în exercițiu, dincolo de faptul că se întreazăreau și alți candidați la funcție (Quintus, Cataramă, Tăriceanu, Danilescu), dincolo de divergențele din cadrul PNL, victoria grupării Cămpăneanu, deși dificilă, părea totuși mai mult decît posibilă având în vedere și raportul de forțe (430 – PNL, 177 – NPL). Declarațiile celor doi protagonisti (Cămpăneanu și Cataramă), anterior conferinței, sugerau un pact de neagresiune sau, oricum, o înțelegere de genul: renunță la prerogative și noi, NPL, te susținem. ("Pînă acum nici unul dintre membri Comitetului Director al NPL nu și-a manifestat dorința de a candida. E foarte probabil că noi, NPL, să propunem oamenii doar pentru Biroul Executiv. În ceea ce-l privește pe dl. Cămpăneanu, fără discuție, el a demonstrat că este unul dintre puțini oameni politici în adevăratul sens al cuvintului" (interviu cu dl. Cataramă în *Tineretul Liber*). Faptul că inițial au apărut cinci candidați din care au rămas în cursă trei lasă senzăția că ori dl. Cămpăneanu a fost păcălit, ori că și supraestimat forțele și popularitatea, mizând pe solidaritatea membrilor PNL.

Bucurindu-se de o puternică susținere din partea organizațiilor județene (Timiș, Arad, Constanța, Galați, Sălaj, Suceava, Brașov, Prahova), dl. Quintus a obținut încă din primul tur mai mult decît adversarul său (201 – Quintus, 195 – Cămpăneanu), în timp ce dl. Cataramă a luat cele 180 de voturi de la NPL.

Deși domnii Tăriceanu și Boroianu au declarat după anunțarea rezultatului că "nu există o strategie de sustinere a d-lui Quintus în turul doi, fiecare fiind liber să voteze după cum crede", frenzia care îi cuprinse pe nepeliști și comentariile de genul "a început să bată vîntul de unde trebuie" erau grăioare. Astfel, la turul doi, dl. Cămpăneanu a obținut numai 20 de voturi în plus, realizând un total de 215 voturi, NPL susținându-l în bloc pe dl. Quintus, a cărui victorie a fost zdrobitoare (361 voturi din 577).

Nici componenta Biroului Permanent Central nu a fost lipsită de surprize, gruparea Cămpăneanu fiind la egalitate cu NPL plus partea reformatoare a PNL (Președinte – M. I. Quintus, vicepreședinti

– Radu Cămpăneanu, Călin Popescu Tăriceanu, Dan Lăzărescu, Radu Boroianu, membri – George Danilescu, Crin Hălaicu, Andrei Chiliman, Viorel Coifan, președinte al Consiliului de onoare – Mihai Ruva). Precum se vede, depășindu-și deziluzia provocată de pierderea președinției, dl. Cămpăneanu s-a mulțumit și cu postul de vicepreședinte. Sper tonușii că astăzi, cît și cei care au stat "strîns uniti în jurul..." (mă refer la domnii Lăzărescu, Hălaicu, Botnaru, Botezatu) se vor consola cu noua postură și nu vor face greșeala de a continua un război inutile, provocând fractionarea PNL, caz în care nu le-ar rămîne decît să fuzioneze cu carioful d-lui Brătianu și ghispul d-lui Cerveni.

Puteam spune la finalul acestui congres, privit inițial cu atită scepticism, că liberalii din PNL au votat pentru... schimbare.

• Zona de așteptare

Din punct de vedere politic, crearea pe criterii democratice a acestei noi forțe liberale, în paralel cu deja existentul Partid Liberal, își are însemnatatea ei. Faptul că totuși lideri compromiși și cu veleități dictatoriale, de genul d-lui Cămpăneanu,

VIOREL COIFAN (Timișoara)

"Delegații aveau amendamente pregătite, plus că s-a desfășurat timp de două zile o luptă acerbă pentru fiecare punct, care a dus la elaborarea unui statut mult mai democratic și mai modern. Ca principii generale: toți cei care au un vot decizional în partid sunt alesi în cadrul Conferinței Naționale, unde se exclude formarea unei camarile în jurul președintelui care să poată influența deciziile majorității. Se va da o pondere mare organizațiilor județene, plecîndu-se de la principiul că politica națională nu se poate face fără consultarea forțelor din teritoriu. Rolul președintelui este diminuat, majoritatea deciziilor se vor lua în cadrul unui Birou Executiv, ceea ce este echivalent cu un Comitet Director. Nu cred că se va merge pe o soluție colegială de conducere."

PAUL PĂCURARU (Galati)

"Am fost împotriva raportului prezentat de dl. Cămpăneanu, pentru că el nu înfățișează corect situația politică a PNL, ci dimpotrivă, încercă să mascheze anumite lucruri.

Momentul politic de azi este foarte important pentru PNL și este un pas înainte, pentru simplul fapt că sunt trei candidați, că votul este secret, că avem un statut total diferit de cel vechi."

RADU BOROIANU

În cazul în care dl. Cămpăneanu va pierde președinția PNL, credeți că se măresc şansele pentru o eventuală unificare cu PL?

Cel puțin vor dispărea argumentele pe care o parte dintr-o lăzărescă PL le pun în față. Dar cred că importante pentru mișcarea liberală nu sunt strategiile elective sau persoanele care conduc, ci adevăratele strategii politice. Dacă vom fi conștienți de importanța liberalismului în România, vom găsi căile să ne umui.

Care considerați că este succesul major al acestui congres?

Sinceritatea. Statutul este rodul acestei sincerități. Oamenii și-au dorit sinceritatea, chiar dacă unele dintre manifestările exterioare ale luptei pentru sinceritate nu au fost tocmai liberale.

sîrșesc prin a fi înflăcărați prin puterea votului, că, iată, există capacitatea de a arunca peste bord balastul orgoliului și încreșterea în greșeală este de natură a nea speranțe. Cu toate acestea, să cum spuneam și în cazul Partidului Liberal, gesturi de genul celor din ultimele două săptămâni ne vor trezi entuziasmul doar atunci cînd vor avea o finalitate, care în contextul actual nu poate fi decît una singură: **unificarea sub o singură siglă a tuturor forțelor liberale**. Dacă cele două (deocamdată) formațiuni nu vor reuși această întreagă semnificație a actualului își va pierde relevanță, căzînd în derizorii cu care ne-am obișnuit.

Desigur, temperatura optimismului nostru a mai urcat cu cîteva grade, acum cînd PNL, prin cîțiva dintre noi săi lideri, se arată deschis spre negocieri în vederea unificării cu PL. Sper că, în acest sens, domnul Quintus va fi ceva mai activ decît a fost ca ministru de Justiție. Ziua în care fuziunea liberalilor "de pretutindeni" va deveni realitate va constitui într-adevăr un "moment istoric". Pînă atunci, ne plasăm încă în zona de așteptare.

Grupaj realizat de ANDREEA PORA

MIHAI RUVA (Timișoara)

"Dacă ceva s-a ciștigat la acest congres, este un statut democratic. Președintele partidului este acum unul dintre egali membrilor Biroului Permanent, are un vot alături de ceilalți zece, este un egal între egali. Soluția care ar permite modificarea opției electorale cu privire la PNL ar fi aceea ca în Biroul Permanent să existe o reprezentare corespunzătoare a județelor. Din moment ce suntem părăși la consecințele politice ale conducerii partidului, trebuie să fim părăși și la decizii."

Convingerea mea este că unificarea forțelor liberale este nu doar necesară, nu doar cerută de imperativele vieții politice, ci și de dorința majorității membrilor PNL. Evident, se vor discuta condițiile unificării în termenii fermi ai unei înțelegeri care să exclaudă modificarea poziției de început. Pentru a se evita posibilitatea ca partidele care se vor exprima pentru unificare să nu joace corect, este necesar un protocol premergător."

Cea de-a 43-a ediție a Festivalului Internațional de Film de la Berlin

BERLINALA 1993

Berlinul, devenit acum capitala Germaniei unificate, e pe cale să se transforme într-o metropolă culturală europeană în sensul adevărat al cuvintului. Această părere o impărtășesc aproape toți vizitorii orașului în care s-a desfășurat între 11 și 22 februarie cea de-a 43-a ediție a Festivalului Internațional de Film. Chiar dacă organizatorii festivalului, care este considerat al doilea ca importanță după Cannes, au dorit anul acesta să reliefze ideea europeismului, cele 25 de filme selectate pentru concurs n-au reușit să eclipsze peliculele americane – e adevărat, mai puțin numeroase decât în anii precedenți, în bătălia pentru "Ursul de aur". Moritz de Hadeln, organizatorul principal al festivalului și omul care are un cuvânt greu de spus în selecțarea filmelor propuse pentru concurs, s-a opri și asupra unui film românesc. Este vorba de *Patul conjugal* al lui Mircea Daneliuc, care a provocat atât la jurnaliștii prezenti cât și la public reacții contradictorii. În orice caz, filmul radical al lui Daneliuc, prin care acesta încearcă să ofere o imagine veridică a societății post-totalitare

**Mircea
Daneliuc**
Cadru din filmul
**PATUL
CONJUGAL**

testabil de a fi tematizat "tranzitia" fără crispări politice sau stilistice vizibile la tot pasul. Detașarea germanilor față de această problematică, prin elemente comice lipsite de sarcasmul duros al celorlalți cineasti din Est, arc de-a face și cu situația istorică privilegiată în care se află fostă Republică Democrată Germană. Regizorul german Detlev Buck a oferit spectatorilor, prin filmul său intitulat *Putem și altfel*, o savuroasă comedie în care reziduurile real-socialiste est-germane apar pe un fundal unei culise? de western european. Protagoniștii filmului sunt doi frați analfabeti și un soldat rus care trec prin numeroase peripeții care se leagă una de cealaltă, fără a cădea în desuet. *Cintăreața rusă*, o coproducție danezo-rusească în regia lui Morten Arnfred, nu numai că este tributară schemei filmului polițist, plasată într-O Rusie unde forțele obscură ale trecutului încearcă cu orice pret să se mențină la putere, dar este, în același timp, și o melodramă ce frizează kitsch-ul. Criteriile de selecțare pentru concurs rămân un mister pentru omul de rind. Această constatare, împărtășită de majoritatea comentatorilor acreditați la Festivalul de la Berlin, totuși nu trebuie generalizată, chiar dacă *Jurnalul unei manu*, realizat de regizorul italian Marco Ferreri, *Denunțatoarea*, în regia germanului Thomas Mitscherlich, sau cele două

filmele sale *Tata în călătorie de serviciu și Timpul țiganilor*, îmbină în *Arizona Dream*, cu o deosebită abilitate, elemente ale cinematografiei traditionale europene cu cele hollywoodiene. Montajul nervos și alert, de tip american, combinat cu sevențe lungi și insisteante, conferă acestui film european, care tematizează realitatea americană, un oarecare șarm avangardist, fără a "revoluționa" însă cinematografia modernă prin teribilisme facile. Fără a depăși limitele convenționalului, cele două producții americane, *Hoffa* de Danny DeVito și *Malcolm X* de Spike Lee, reușesc să convingă prin unitatea lor stilistică și tematică. Cele două filme, oarecum asemănătoare din punct de vedere tematic, primul portretizându-l pe activistul sindical Jimmy Hoffa, cel de-al doilea pe militantul de culoare poreclit Malcolm X, cu siguranță vor umple și sălile de cinema. În categoria filmelor de succes la publicul larg se plasează, de asemenea, coproducția spaniol-portughezo-franceză *Belle époque* a lui Fernando Trueba – o comedie de dragoste plasată la începutul anilor '30 în Spania de dinaintea războiului civil –, coproducția germano-englezofranceză *Grădina de ciment* a regizorului Andrew Birkin – în care se tematizează incestul – și filmul chinez apolitic al lui Xie Fei, *Femeile de pe lacul susținelor binemirosoitoare*. (Majoritatea filmelor din China post-Tien-An-Men prezentate în afara concursului la "Berlinala" s-au remarcat printr-o vădită sublimare a problematicii contemporane din această țară comună. Evitarea subiectelor de actualitate și a mesajelor ce ar putea fi interpretate drept subversive, printr-o accentuare estetică, fac vizibile semnele unei adînci crize socio-culturale, asemănătoare cu cea înregistrată în muribunda Uniune Sovietică în urmă cu cîțiva ani.) Si totuși, două filme deosebite au reușit să spargă inevitabilă plăcileală a acestui maraton cinematic: producția franceză *Tinăru Werther*, a lui Jacques Doillon, și cea americană *Toys*, a lui Barry Levinson. Filmul lui Doillon este mai mult decât o simplă poveste melancolică de dragoste adolescentină, așa cum *Toys* este mai mult decât o pledoarie pacifistă îmbrăcată în străie lăudice. În ce direcție duc intoleranța, militarismul și fanatismul uman tematizează documentarul francez, cutremurător și incomod, *Un jour dans la mort de Sarajevo* (O zi în moarte de la Sarajevo) al regizorilor Thierry Ravalet și Alain Ferrari, realizat după o idee a filozofului francez Bernard-Henri Lévy. În cadrul retrospectivei, "Berlinala" a omagiat pe marele actor american Gregory Peck, pe cînd într-un ciclu special s-a prezentat serialul lui Edgar Reitz, *Die zweite*

Heimat (Cea de-a doua patrie), ce se va transmite în curind la televiziunea germană. Reitz a inaugurat prin episodul IV *Heimat*, din 1984, o adevărată frescă socială și politică a Germaniei, reabilitând cu succes un gen cinematografic compromis de propaganda. Cele mai fascinante filme au răsuflat, ca și în anii trecuți, în cadrul secțiunilor "Panorama" și "Forumul Internațional al Filmului Tânăr". În ultima secțiune au fost prezentate și două producții românești, *Balanța* lui Lucian Pintilie și documentarul lui Bozzi Ovidiu Paștina, *Timișoara – Decembrie 1989*. De remarcat este faptul că filmul lui Pintilie a fost primul portretizându-l pe activistul sindical Jimmy Hoffa, cel de-al doilea pe militantul de culoare poreclit Malcolm X, cu siguranță vor umple și sălile de cinema. În categoria filmelor de succes la publicul larg se plasează, de asemenea, coproducția spaniol-portughezo-franceză *Belle époque* a lui Fernando Trueba – o comedie de dragoste plasată la începutul anilor '30 în Spania de dinaintea războiului civil –, coproducția germano-englezofranceză *Grădina de ciment* a regizorului Andrew Birkin – în care se tematizează incestul – și filmul chinez independent, în frunte cu creațiile lui Jon Jost, cele japoneze, cit și cele din Răsărit, adică din Cehoslovacia, Gruzia, Armenia, România, Belarus și.m.d., au atrăs un numeros public, ce a umplut sălile "Forumului" pînă la refuz. Unul dintre filmele cele mai convingătoare, pentru reevaluarea critică a trecutului comună, a fost *Valsul de pe Peciora* al regizoarei gruzine Liana Gogoberidse. Din perspectiva unui copil ai căruia părinți au ajuns în Gulag, cineasta gruzină evocă într-un mod extrem de discret epoca terorii staliniste, cit și fluiditatea aproape imperceptibilă a frontierelor dintre victime și căzuți. Din cadrul secțiunii "Panorama", unde rulează de regulă filme ce n-au intrat în concurs, s-au remarcat, primire multe altele, și coproducția româno-germană *Vulpelinător*, în regia lui Stere Gulea, *Wittgenstein* al lui Derek Jarman, *Sotii și soții* de Woody Allen. În ciuda greutăților materiale de care se lovește cinematografia din țară, filmele românești prezentate în cadrul festivalului berlinez demonstrează, o dată mai mult, nu numai vitalitate artistică, ci și o reală competitivitate internațională. Acest lucru s-a putut remarcă poate și mai bine la Tîrgul de film, unde la standul românesc difuzorii din străinătate au putut achiziționa nu numai producții noi, ca, de pildă, documentarul lui Vladimir Tismăneanu *Condamnăți la fericire*, dar și producții mai vechi.

românești, este pe alocuri prea încărcat de imagini naturaliste-suprarealiste care, la un moment dat, devin sufocante. Firul epic al filmului suferind, descori, și din pricina unor rupturi stilistice neașteptate, ceea ce conferă *Patul conjugal* o stranie compoziție ne-unitară. În comparație cu celelalte filme, relativ slabe, prezentate în cadrul concursului, *Patul conjugal* a ocupat, fără îndoială, un loc aparte. Tranzitia istorică, prin care trec în prezent foste țări socialiste, bineînțeles că a preocupat și pe alii regizori din Răsărit. Filmului maghiar *Hoppla*, în regia lui Gyula Maár, revenindu-i meritul incon-

filme apartinând unui regizor african, Idriss Ouédraogo din Burkina Faso, cu filmul *Samba traoré* sau Haile Gerima, din aceeași țară, cu *Sankofa*, nu aveau ce căuta în cadrul unui concurs cinematografic de talia celui de la Berlin. Realizări cinematografice senzaționale nu reprezintă nici celelalte filme. Ele totuși au reușit să depășească mediocritatea evidentă a multor producții prezentate în cadrul concursului. În acest context, trebuie amintit, în primul rînd, filmul francez al regizorului bosniac Emir Kusturica, *Arizona Dream*, care a deschis oficial festivalul, Kusturica, care și-a cîștigat notorietatea mondială datorită

"Berli

Președintele acesta regizori Bayer, care s-a ca unul dintre ce convingători e RDG. Din jurit mai făcut parte renumiți spanii Bardem și chin (al căruia film, *I distins în anul l'aur*). Pe lîngă Iolanda din Pe datorită rolurilor filmelor lui Andi Strasberg din olandeze Johanna făceau parte i național: actorul Peters și scena toarea lui In Katinka Farag Michel Boujut, francez François tătorul rus Na directorul Muz Moscova.

"Berli

Dintre cele intrate în competiție premiu al "Berlin l'aur", în me surprinzător, vă împără două fil al lui Xie Fei, *lacul susținelor* și cel din *Tanchetul de Ang Lee. Cu un premiu special distins film regizorului Kusturica. Ai Premiul "Îng acordat anul acă dată, și revine la din Franța *Werther*. Cu un pentru cea mai distins filmul la *Grădina de c* pentru cel mai respectiv muncă asemenea în argint". Le-au Michelle Pfeiffer filmul american Jonathan Kap Was! gton, și *Malcolm X* american Spike "Urs de argint"; filmele *Soarel* regia lui Temi Gruzia, și Sam Idriss Ouédra Faso. Cite o me *Viața povești* regizorului israel și comedie gher Buck, *Putem și**

Corespondentă de la Berlin: WILLIAM TOTOK

"Crud și dezgustător"

Ecouri din presa germană la filmele românești prezentate în cadrul Festivalului International de Film de la Berlin, 11-22 februarie 1993

Juriul și
alma țesul
nalei '93'

juriului a fost anul și german Frank remarcat în trecut și mai productiv și încașă din festa "Berlinalei" nu alți doi regizori și Juan Antonio Jang Yimou anul roșu, a fost 988 cu un "Urs de actrițe Krystyna Lonia, cunoscută și interpretată în teatru Wajda, Susan Stacie Unite și în ter Steege, mai în juriul interde coloare Brockista și colaboratorul Bergman, criticul francez lăzitorul de filme Dupiot și cercum I. Kleiman, lui de film din

Premiile
nalei '93'

peste 20 de filme și pentru marea malei", "Urs de ștănuță nu tocmai or trebui să și-l me: cel chinezesc Femeile de pe binemiroitoare iwan, intitulat juntă, realizat de "Urs de arginț" și al juriului a fost și francez Emir izona Dream, erul albastru", este pentru prima i Jacques Doillon centru Tinărul "Urs de arginț", buna regie, a fost și Andrew Birkin, iment. Premiile bun rol feminin, alin, constând de ître un "Urs de primii acratare, pentru rolul în Love Field al lui Ian, și Denzel entru și il din al regizorului Lee. Cu cete unu fost premiate și e celor trei, în ar Babluani din ba traoré, al lui ogo din Burkina jinuine au obținut: tă de Agfa, alian Assi Dayan, hană a lui Detlev altfel.

• Alte știri legate de "Berlinale"

Cu o zi înaintea încheierii "Berlinalei", duminică 21 februarie, a avut loc o spectaculoasă acțiune de protest împotriva repatrierilor forțate ale unor cetățeni români care au solicitat azil în Germania. La această

**Lucian
Pintilie**

Cadru din
filmul
BALANȚA

interpretat de excelentul actor Gheorghe Dinică ajunge într-un ospiciu, constată că pînă și patul conjugal e închisură ca recuză pentru un film porno. (...) Această tară - despre care un personaj afirmă la un moment dat că e liberă - de fapt nu e liberă: e dominată de goana după bani și acoperita de umbrele trecutului. Elicopterul cu care Ceașescu a fugit în anul 1989 devine un monument în fața căruia cei dezamăgiți stau ghemuiti într-o aşteptare mesianică. Aici nimenei nu mai stie dacă un bînățar nu cumva este totodată și securist." "Regizorul Daneliuc" - notează în continuare cronicarul ziarului **Frankfurter Rundschau**, "bombardază publicul cu imagini dezgustătoare și metafore crude. Este un film adoma unui munte de gunol. Aici nicidcum nu a sunat ceasul stilului frumos și al armoniei. (...) E un film violent, uneori chiar supărător de scleroză, neordonat și neunit, de fapt un instantaneu al unei țări zbuciumate. Dar e și un film care înlocuiește, pentru o clipă, multimea imaginilor existente la festival, pentru că relatează despre moartea tuturor sentimentelor și despre imperialismul valutelor". Si, în încheiere, cotidianul frankfurtez concluzionează în același ton de stupefiantă distanță față de filmul lui Daneliuc: "Cinematograful nu reprezintă doar prin capodopere o fereastră spre lume".

Recepțarea controversată a acestei producții românești în presa germană este reflectată și de o cronică apărută în ziarul berlinez **Der Tagesspiegel**, care, sub titlul "Ieri și nișări", notează: "Cinematografia românească nu prea se bucură de apreciere internațională. Dar dacă drumul pe care pășește în prezent această cinematografie este cel al filmului lui Mircea Daneliuc, **Patul conjugal**, atunci există motive de optimism". "Regizorul Daneliuc" - scrie mai departe ziarul **Der Tagesspiegel** - "nu prezintă o societate în tranziție, ci o societate între ieri și nișări. Oamenii apar, în același timp, ca rezultatul și cauza mizeriei lor" (...) "Filmul ca atare zugrăvește un drum spre dementă. Diversele strategii de înșelăciune se rătăcesc într-o adevarată plasă incită. Viața s-a transformat într-un imens tal cioè. Nimeni nu știe cui trebuie să-i fie frica de cine, și cine denumă pe cine. Modelele de comportament bazate pe conspirativitate și corupție au supraviețuit și-n cadrul economiei de piață. Doar ticăloșia și delinuanța dau rezultate. Filmul acesta să arăte rezuma sarcastică în felul următor: pînă și rău a devenit mai rău. Cind Vasile (personajul principal al acestui film,

vizionare nimic altceva decît derută". Relieșind prăbușirea valorilor în fostele țări socialiste, ziarul **Neues Deutschland** exemplifică aceasta prin "filmul stupefiant" al lui Daneliuc, pe care-l califică drept bun mestesugăr. **Hebdomadarul Die Wochenpost** plasează opera lui Daneliuc în contextul celorlalte

"Schelmenroman" cineast. Publicația specială a Festivalului, **Berlinale Tip** (nr. 2) compară imaginiile acestui film cu cele înălțate în piesele unui lonescu, Gorki sau Cehov, care "probabil l-au inspirat".

Critici, pe de-o parte entuziaște, pe de cealaltă distrugătoare, i-au fost consacrate filmului **Vulpe-vînător**, realizat de Stere Gulea pe baza scenariului semnat de Herta Müller și Harry Merkle. Similitudinile cu reacțiile contradictorii la romanul Herta Müller, **Vulpea fusese deja atunci vînătorul**, aproape că se impun. Ziarul **Der Tagesspiegel** îl reproșeză filmului o "apatie plăcicoasă" și "lipsă de temperament care anihilizează pînă și reacțiile față de mizeria și săracia" prezente. "Spectatorul rămîne impasibil față de cele prezентate în film", continuă același cronicar. Astă din pricina faptului că regizorul "acoperă tot ce este supărător cu mantaua unei prudente plăcicoase. (...) Povestirea lentă despre cele două femei din faza finală a regimului ceaușist obsedant este într-afăt infectată de apatia acelor vremuri, încît i-a cuprins pînă și pe spectatori, care se scufundă într-o plăcicoală indiferență. Dialogurile de lemn, inclinate spre aforisme străine de viață, secretele filtrate acustic în așa fel încât apar drept forme înstrăinante ale vieții reale, combinate cu imagini fotografice convenționale, aidoma celor de la televiziune la o oră de maximă audiență - toate acestea respiră corectitudine măstăcărescă, dar nu depășesc mediocritatea neinspirată". Ziarul **Neue Zeit**, în schimb, acoperă filmul lui Stere Gulea cu o avalanșă de superlative: Gulea "zugrăvește cu o deosebită precizie figurile sale, astă din punct de vedere social, cit și psihologic". Aici apar "oameni, nu tipuri", continuă ziarul. Adaptația cinematografică a acestui best-seller al Herta Müller, scrie același **Neue Zeit**, a reușit excellent. "Filmul este un studiu fascinant despre victime și călăi (...), fără chenar negru sau transfigurări simulație."

Singurul film documentar românesc prezentat în cadrul "Forumului" a fost cel al lui Boz Ovidiu Paștina, **Timișoara - Decembrie 1989**, care a trecut aproape neobservat de presa germană. Ziarul **Berliner Zeitung** i-a consacrat totuși o cronică binevoitoare, dedicată mai degrabă evenimentelor ce au declanșat revolta populară din Timișoara decât documentarului amintit. "Acest film", afirmă **Berliner Zeitung**, "dorește să transmită sentimentul stării de asediu, încordare, frica, ferioare, brutalitate" - filtrându-le prin "memoria afectivă" și fragmentară a celor intervievați. "Adevărul nu poate fi prins pe peliculă, dar acesta se face simțit datorită colajului de povestiri, zgomeț și imagini".

**Stere
Gulea**

Cadru din filmul
**VULPE-
VÎNĂTOR**

acțiune de protest, organizată de mai multe grupuri civice și religioase (printre care amintim Comunitatea studenților catolici), au fost invitați reprezentanții presei internaționale și oaspeții Festivalului de la Berlin. Demonstrația s-a desfășurat pe locul unde, în 1961 (anul construirii zidului), au reușit să fugă ultimii est-berlinezi. Este vorba de celebra Bernauer Strasse. Protestul a fost îndreptat atât împotriva guvernului german, cât și împotriva celui român.

Acțiunea constă, de fapt, într-un fel de happening. Organizații au săpat în mod simbolic un tunel, aşa-numitul tunel Berlin-Timișoara, prin care se vor putea deplasa nestinheriți cetățenii români opritii de graniță. Astfel, cei prezenți doreau să atragă atenția asupra faptului că libera circulație a oamenilor a fost îngrădită prin acordul româno-german întrat în vigoare la 1 noiembrie 1992, în baza căruia azilanții români pot fi trimiși în țară.

ALEXANDRU NICULESCU
profesor la Universitatea din Udine

Scrisoare deschisă adresată doamnei Ileana Mălăncioiu

Dragă și stimată doamnă,

Nu acastă scrisoare deschisă – prin bunele oficii ale valoroasei reviste "22" –, ci o analiză profundă a poemelor dvs., atât de legate de durerile pământului nostru românesc, într-o revistă literară (*România literară*, *Jurnalul literar* sau *Apostrof*) aş fi vrut să vă dedic... Dar articolele dvs. *Ia-ți casa ta și umblă* ("22", IV, 4-156) m-a îndepărtat de literatură și m-a adus în realitate...

1. Vă mulțumesc și vă prețuiesc, doamna Mălăncioiu, pentru că vă ginduți să scrieți și despre cei ce pier în exil, departe, pentru totdeauna. Sinteti printre cei puțini din țara noastră care își dă seama și se reculeg în fața **dramei** poporului și a culturii românești. Ați scris despre cei ce s-au pierdut – neștiuți – în România, prizonieri, dar luptători neinfrâniți împotriva dictaturii comuniste. Iată-vă, acum, aplecându-vă cu tristețe peste un mormânt din exil, în Spania: pentru a nu lăsa uitării pe Monica Nedelcu, hispanista noastră.

Nu este singura... Să amintim, dintre cei dispăruti în ultima vreme, pe Vintilă Horia, pe Horia Stamatu, pe Ștefan Baciu și, de curind de tot, pe Ion Negoițescu și pe George Ciorănescu. N-aș putea să nu amintesc și pe Ioana Pătrășcu, profesoră de spaniolă la Limoges, în Franța. Pământul lumii întregi este presărat cu morminte românești...

2. Dar nu numai despre asta vreau să vă scriu. Am mai discutat și altă dată despre ceea ce s-a numit în zilele fierbinți ale speranțelor noastre din decembrie 1989, "întoarcerea acasă" a culturii românești de pretutindeni. Am relevat, atunci, îndemnul d-lui Dan Hălică, lansat în direct, la Televiziune, tot astfel cum, mai târziu, am subliniat, încurajat de

România literară, prin dl. Gabriel Dimisianu și d-na Adriana Bittel, **necesitatea de a integra** în cultura românească pe cei dispăruti în lumea cea mare – și liberă – a Occidentului. Menționam atunci pe Basil Munteanu. Dar dl. N. Manolescu are priorități absolute: a scris, nu fără a risca pedepsiri comuniste, despre Ștefan Baciu, în plină epocă ceaușistă. Văd, cu placere, că revista "22" evocă pe Scarlat Lambrino. Dl. Zigu Ornea, d-na Cornelia Ștefănescu, dl. N. Florescu și alții se ocupă, cu minuțiozitate pentru adevăr, de istoria culturii românești interbelice. Dar cine îl va aminti pe clasicistul N. I. Herescu, pe romanistul Dimitrie Găzdaru, pe Victor Buescu, G. Caragăță, Petru Iroaie, Th. Onciulescu, Mircea Popescu și alții, și alții – care ar merita, fiecare după valoarea sa, o **reconsiderare** definitivă, reală, în cultura țării care i-a generat și format, dar care, ulterior, i-a respins și i-a uitat. **"Pagini uitate, pagini exilate"**, vorba amără a d-lui Virgil Ierunca – alt mare exilat român – este încă și dureros adevarată.

3. Așteaptă, într-adevăr, cultura noastră de astăzi, din țară, "întoarcerea acasă" a culturii românești din exil? Aceasta este, stimată doamnă, problema pe care ați deschis-o – ca pe o rană – în articoul dvs. Bineînțeles, ni se va răspunde din partea Puterii și a acoliților ei, că cei din "diaspora" (cum se numește, astăzi, exilul care se îndrește încă în a exista) pot să se întoarcă acasă, pot să revină în patrie, fără nici un fel de opreliști. Așa este! "Directia" d-lui Dohotaru, din Ministerul de Externe, "se ocupă" de el!

Nu au făcut oare acest drum-retur reprezentanți de seamă ai literaturii, ai teatrului, ai cinematograficii, ai istoriei, ai

lărgă, în ultimii săi ani, ale lui Ion Caraion (afară de ceea ce au scris d-nii Geo Șerban, Emil Manu)?

Lista ar putea continua. Literatura noastră actuală are încă mari datorii; valorile ei "din afară" nu și-au găsit încă locul cuvenit "înăuntru" țării. Nu semnalări, nu laude – ci o integrare critică, definitivă.

Bravos, națiune! Să zicem oare așa, precum Caragiale?

7. Să nu fim nedrepti. Există într-adevăr o dorință de a sterge cu buretele suferințe și responsabilități din trecut (efect a ceea ce francezul numește "une mauvaise conscience"), există, în plus, o din ce în ce mai evidentă poftă a "organelor" Puterii de a-și apropiă exilul (mai ales, în marile capitale ale Apusului) – dar există, cu claritate, o cultură românească actuală, pe care adevăratale publicații de cultură o cultivă și o reprezentă, înținând seama de **geografia actuală** a valorilor românești. Această cultură românească adevărată – în timp și în spațiu – știe bine că nu se poate ignora în literatură, în lingvistică, istoria, filosofia, știința României nume românești care apar în paginile unor importante reviste străine din Germania, Franța, Statele Unite, Anglia, Olanda, Spania, Italia, Danemarca, Belgia. Și care ar trebui să fie cunoscute la noi în țară!

Desi, trebuie să recunoaștem, porțile – greu închise – s-au desfășurat!

8. Este adevărat însă că, nici în "diaspora", nu s-au făcut eforturi pentru o cultură reunificată a României. După cîte știm, numai Academia Româno-Americană și d-na Antonia Constantinescu, din Paris, redactor al revistei *Lupta*, se străduiesc a reconstituî istoria exilului cultural românesc. Dar se cunoște oare în România activitatea Fundației Regale în exil, pînă în 1980? Știu că din țară despre munca grea, valoroasă, a unui mare ziarist român, dl. René Theo, din Paris, pentru a edita *Bire* (continuat de dl. Radu Cîmpeanu), buletinul pentru România din exil? Sau despre *Lupta* d-lui Mihai Korne, pe care mulți o primesc în țară (gratuit)!

9. Să nu fi venit într-adevăr timpul ca românii să aibă o **cultură reintregită** numai pentru că, în epoci diferite, de atroce durere, au apartinut unui curent politic sau altuia? Numai pentru că, după plecarea lor în exil, cultura românească și-a refăcut forțele – atât, cît și cum a putut –, și-a recuperat pierderile și identitatea și a continuat să existe și să reziste? Sau numai pentru că, astăzi, românii nu mai gîndesc toți în aceleasi categorii, fiind unii mai "radicali", mai "idealisti", mai "nostalgici", fiind alții mai "realiști", mai "pragmatici"...

Vă pun – și îmi pun – asemenea întrebări, dragă și stimată doamnă, pentru că încep să cred că cei "din afară", care nu fac pact de susținere a Puterii actuale, au toate sansete de a nu mai avea România lor din visuri, sacrificii și suferințe de exil. De aceea se împrăștie – și se vor mai împrăștia încă – în alte "cimitire ale săracilor" – pe pămînturi străine, valorile românești fără țară.

Israel intră în Secolul XX

Pe 19 februarie, la casa Vernescu, a fost lansat un nou volum al *Secolului XX*. Este vorba despre un număr triplu – 346-347-348 – apărut sub titlu "Cultură și spiritualitate israeliană". Înaintea unei numeroase asistențe, dl. Stefan Augustin Doinaș a arătat că tema adoptată de această dată suplimentează lipsă – trecerea sub o relativă tăcere a culturii israeliene și a celei evreiești sub regimul comunist. Deși dl. Doinaș – cu modestie – a menționat apoi subiectele pe care volumul, în chip regretabil, nu le-a putut cuprinde, totuși cu totul notabile sunt prezențele, din care cităm: "Pagini de istorie a religiilor", "Kabala în secolul XX", "Ierusalim – un loc al verticalității convergente", "Incitația textelor fundamentale", "Israel în conștiința

lumii". Semnăturile sunt, ca întotdeauna în "Secolul XX", prestigioase: Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, Northrop Frye, Jorge Luis Borges, Gershom Sholem, S. I. Agnon, Czesław Miłosz, Eugen Ionescu, Václav Havel, pentru a aminti numai de cîteva. Prezența "de fond" rămîne în toate cazuile și în întreg volumul, așa cum este și firesc, Biblia.

ANDREI CORNEA

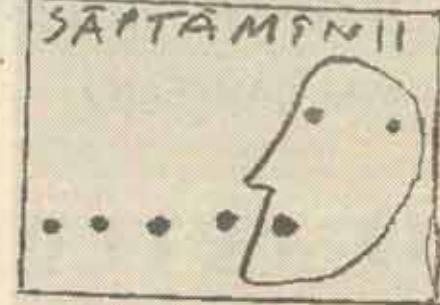
Aurel Vlad – Gard

Galerile Catacombe – martie 1993

Foto: EMANUEL PARIS

INTERVIUL SĂPTĂMÂNII

MULTUMIREA INDIVIDULUI înseamnă mai mult decât SIMPLA SĂNĂTATE

interviu cu dr. NICOLAE CONSTANTINESCU, realizat de RODICA PALADE

● intr-o lume normală, nu e normal ca un medic chirurg să se cocoate pe estrade ● nu poate exista un bine colectiv făcut din răul individual ● o problemă în această țară o reprezentă viața fiecărui ● rebutul în chirurgie este moartea ● după trei ani, continuăm să operăm în săli reci și fără medicamente ● în țara coruptiei, cind se anunță un concurs, în jumătate de oră apar zece telefoane ● în România se moare cu zile în caz de urgență medicală ● miracolul medicinei bune e cind medicul bun e cu bolnavul, fără nici o altă ingerință ●

**Domnule Nicolae Constantinescu,
de ce simte nevoie un medic chirurg să facă politică?**

Eu nu am deloc sentimentul că fac politică. Eu am sentimentul că trebuie să respect memoria copiilor împușcați în decembrie '89. Să mai cred că oamenii din generația mea, în țara asta, au obligația de a face o viață mai bună pentru fiecare, ceea ce nu înseamnă decât reintarea individului în normalitate. Sigur că, într-o lume normală, nu e normal ca un chirurg să iasă din sala de operatie, să se cocoate pe estrade și să înceapă să vorbească. Dar eu am văzut de aici, de la Colțea, cu ochii mei, cum niște oameni care voiau să intre în starea de normalitate și au pus la dispoziție pentru această idee însăși viața lor; și atunci mi se pare că este meschin, total meschin să stai departe.

De ce ați ales Partidul Alianței Civice?

Eu am ales Alianța Civică și, de fapt, ca să fim foarte clari, ontogenetic vorbind, am ales Piața Universității. Să Piața Universității să continuă în Alianța Civică, iar Alianța Civică să continuă în Partidul Alianței Civice. Astăzi, sistemul politic românesc nu cuprinde decât comuniști și democrați. Nu am sănătatea și într-o parte și în alta. Or, e ca în jocul cu frângerea. Când am văzut că ei, comuniști, trag mai tare, am spus că la frângerea asta a democrației trebuie să tragem mai mulți.

Recent, ați formulat o propunere pentru orientarea politică și programul Partidului Alianței Civice. Despre ce este vorba?

Doctrina comunismului totalitară și discretionară anula, cum bine se știe, individual. Reflexul pe care l-a născut totalitarismul era reflexul egoist, al lipsei de bun și, al nesimțirii chiar, în dorința supraviețuirii. Ce mecanisme am eu acum ca omul să-și opreasă poruriile antisociale și lezatoare pentru cei din jur? Am mecanismul legilor. Dar acest mecanism nu funcționează nici ca fond (sunt încă legi strîmte), nici ca aplicare. Ar mai putea funcționa opinia publică și presa. Dar acțiunile lor sunt prea slabe. De aceea, eu cred că în momentul de față racilelor comunismului nu le putem opune decât solidaritatea umană și morala creștină. Fiecare om trebuie să devină consient de drepturile și de îndatoririle lui. Pentru realizarea solidarității sociale este absolut necesar parteneriatul, ceea ce înseamnă participarea indivizilor astăzi la producerea de bunuri, cît și la cîstigurile realizate.

Cum vedeti, concret, realizarea acestor lucruri?

Corelația între stat și societatea civilă trebuie să funcționeze. E necesară nu o

competiție, ci o cooperare. Astăzi, la noi, societatea civilă se pune mereu în fața statului și spune: opresc-te, că mergi spre nenorocire; iar statul se pune mereu în fața societății civile și spune: nu fă chestiile asta, că eu nu te iau în considerare. În nici un moment n-am văzut un mers în aceeași direcție. În ultima instanță, starea de bine este o sumă a esferturilor fiecărui, corelată cu esferturile statului. Nu poate exista un bine colectiv făcut din răul individual. Propunerea mea se inspiră din experiența politică a unor țări care au trebuit să facă față și ele dezastrelor dictatoriale. Au trebuit să rezolve niște boli, ca aceea a săraciei, dar și unele mai profunde, ca egoismul, nesimțirea, lipsa de încredere.

Fără să vă contrazic, reproșez propunerii dvs. de program caracterul abstract și, ca să zic așa, idealist.

Nu este nici abstract, nici idealist. Pentru realizarea acestor deziderate, premisa este educația civică și informarea corectă a cetățenilor.

În PAC mai există și alți aderanți ai programului dvs.?

Da. Vicepreședintele Ioan Păun Otiman, care a și semnat.

Care este modalitatea prin care membrii PAC vor cunoaște cele trei propunerile de doctrină?

Materialele au fost transmise la filiale și la fiecare sedință județeană va participa cîte unul dintre noi, care va discuta și, în funcție de aderența la una sau la alta din moțiuni, vor fi și reprezentanții fiecărui județ la congresul PAC. Decizia va fi luată la congres.

Domnule doctor, haideti să schimbăm puțin discuția. Care este situația chirurgiei în acest moment? Nu trebuie de a medica în general, ci doar de cea a chirurgiei.

Chirurgia nu face exceptie de restul țării și de restul situațiilor, adică nu suntem în capul trebilor, suntem în mijlocul trebilor, vorba lui Moromete. Viața noastră pe acest pămînt nu înseamnă numai sănătate, înseamnă și multumire. Să terminăm cu ideea că dacă omul este sănătos și mulțumit. Nu, mulțumirea tine de o sfere mult mai largă decât simpla sănătate. Sănătatea e baza, dar nu și punctul final. De aceea, nu vreau să fac o problemă din chirurgie. O problemă în această țară o reprezentă viața fiecărui și modul în care se împlineste sau se simte înălțatul fiecare individ. Dacă totuși insistă, vă spun: chirurgia nu face exceptie de la ce se întâmplă în această țară; ea se găsește în același impas în care se găsește restul țării. Este o reflectare dură și tragică a situației noastre globale, pentru că, în unele situații, chirurgia se află la limita dintre viață și moarte, iar rezultatul este fără echivoc. Atunci cind există, bineînțelea, niște oameni dispusi să-l facă public. Chirur-

gia are un specific față de alte meserii și față de alte specialități: nu pot să opresc o operație la jumătate. Ai început-o – trebuie să o termini. Din acest punct de vedere, chirurgia are ceea dintr-o disciplină militară. Astăzi chirurgia românească se zbate, face eforturi ieșite din comun ca să aibă cît mai puține rebuturi. De ani de zile ne zbatem, încercând să demonstrează că un chirurg nu poate să fie format în trei ani, ci în cinci. Un chirurg nu are voie să intre direct într-o specialitate, trebuie să fi învățat întâi chirurgie generală, indiferent de specialitate, el trebuie să fie capabil să rezolve o urgență chirurgicală majoră. Lucrul asta intră în metodologia de formare a unui chirurg în toate țările Comunității Europene. Am încercat și noi să facem acest lucru și nu s-a spus că nu pot fi plătiți încă doi ani pentru formare. Competența chirurgului depinde de această formare și el va opera în funcție de competență pe care o are, se va întinde cît îl e plăpuma. Nimeni nu se bagă unde nu se pricpe, tocmai fiindcă sanctiunea viu sau mort apare imediat. N-am reușit. De curind, la Societatea de chirurgie s-a cerut din nou restrucțuirea disciplinei în vederea concursului de primariat din luna martie. De trei ani ne tot zbatem și Ministerul Sănătății nici nu se uită la noi, desigur facut tot felul de memorii. E ca și cum ai vorbi la pereți.

Deci înțeleg că nu s-a schimbat nimic.

Continuăm să operăm în săli reci, fără medicamente sau cu medicamente din donații și.a.m.d. Nu există nici cea mai mică intenție de a schimba ceea. Există doar acest scandal imens, între cîte îți dă Ministerul de Finanțe și cît ai avea tu nevoie. Am pus problema să reînființăm, sau să înființăm, asigurările de sănătate. Obstacolul este gestionarea banilor. Banii care se dau pentru sănătate de către cetățeni (deci ceea ce se reține din salariu pentru sănătate) sunt direcționali în alte locuri. Acesta este marele obstacol, și eu nu pot să-l controlez. Or, un sistem de asigurări ar însemna o structură aparte de guvern, de minister, care se numește Casa Asigurărilor, unde banii să ar duce și ar ieși pe destinație precisa.

Ce sunte au absolvenții de acum ai Facultății de Medicină?

Sansa lor este să-și cîștige niște competențe și să găsească o administrație locală dispusă să-i angajeze în funcție de aceste competențe. E drept însă că ei au fost aruncati în vîntoarea vieții, în acest sistem, cel mai inuman posibil, în care iei un copil de picior la patru ani, îl arunci în apă și-i spui: descurcă-te. Astăzi situația absolventului. Adică o parte au dat concurs de secundariat, l-au luat, alții au dat concurs de medic de cîrca, l-au luat, dar sănătatea care n-are dat nici un fel de concurs încă, sau care nu l-au luat, dar care totuși au obținut diploma. Evident că acești oameni vor trebui să-și cîștige niște competențe ca să poată să fie preferați de niște structuri locale, dar aceste structuri locale încă nu au creat sistemul de angajare. Cine-l va face? În țara coruptiei, cind se anunță un concurs, în jumătate de oră apar zece telefoane.

Am aflat de un ordin recent al ministrului Sănătății – Julian Mincu –, prin care sănătatea va fi reangajată medicilor pensionari. Cum comentăți?

Rationamentul a fost așa: i-am reangajat pe pensionari fiindcă nu există competențe. Deci între omul de 65 de ani și cel de 25-30

nu mai am pe nimene. E go! Cine poate să admite o astfel de aberație? Este pur și simplu un joc al intereselor. Pe timpul lui Ceaușescu se spunea așa: se creează secții pentru oameni și nu pentru necesități. Astăzi astăzi în aceeași harababură. Pînă cînd administrația nu va fi serioasă, nu va fi cînstită, nu va fi corectă față de necesitățile nației și față de modul de răspuns social la eforturile fiecărui individ, și acest mod să înțeală doar de valoarea individului, nu putem să facem nimic. Ne zbatem în desert.

Ce credeți despre procesul de privatizare în medicină?

Privatizarea în medicină mi se pare un lucru bun ca idee, și rău ca moment. Medicul va trebui să trăiască din ceea ce-i dau pacienții, or, pacienții n-au. Si atunci ce fac? Medicii și medicina privată trebuie să se încadreze într-un sistem de asigurări.

Domnule doctor Constantinescu, as vrea să știu opinia dvs. despre cazul taximetristului bătut, dus la un spital, mutat la altele și care, în cele din urmă, a murit.

Cazul acesta e o pată neagră pentru noi, din toate punctele de vedere. A fost o descoperire neașteptată la necropsie: bolnavul a avut și-o ruptură de splină. Deci nu era vorba doar de traumatismul craniian. Astăzi a grevat de fapt toată evoluția. Urgența a spus: domnule, cind a ieșit de la noi nu era semne de hemoragie internă. (Se cunosc însă hemoragiile în doilă timpi; la început doar pleșnește organul și pe urmă se rupe.) A fost trimis la neurochirurgie; acolo s-a văzut că avea infundare de nas și cei de acolo, neavând orelist, l-au trimis la Colțea. Dacă n-ar fi intervenit pe parcurs și acea ruptură de splină, poate că omul ar fi supraviețuit, dar cu sechete. Dar eu nu cunosc cazul și nu pot să dan niște elemente medicale de precizie. Pot să spun însă că organizarea sistemului medical de urgență este defectuoasă. Adică eu pot să spun cu mină pe înimă că în România se moare cu zile în caz de urgență medicală. În primul rînd din cauza dotării sub orice critică pe care o are sistemul medical românesc. Cind spun acest lucru, îl spun cu toată răspunderea. În al doilea rînd, din cauza organizării serviciilor de urgență. În al treilea rînd, din cauza competențelor pe care le au medicii de gardă, competențe care sunt destul de limitate și care nu privesc o gamă largă a situațiilor.

Ce credeți că a rezolvat dl. ministru al Sănătății destituind directorii acestor spitale?

A fost o metodă în cel mai pur stil comunist. În loc ca ministrul să vină și să spună: domnule, într-adăvăr, sistemul nostru nu are salvări suficiente, nu are salvări echipate, nu are personal pe salvare suficient de bine pus la punct, nu are servicii de gardă cu tot ce trebuie, cel puțin în cîteva spitale din București, nu numai în Spitalul de Urgență, în loc să recunoască aceste lucruri, a destituit oameni. Adică formula cea mai puțin angajantă, chiar rușinoasă. Spune, domnule, odată adăvărul! Spune că-ți treiești bani pentru cutare și cutare! Că și nr. suntem în război, nu numai Spiroiu! Noi suntem în război cu cauzile asta. Spiroiu nu e în război cu nimenei, se pregătește! Dar noi chiar suntem în război cu boala și cu o grămadă de situații nefronocite. Uite, acum, la Colțea, s-a stricat ecograful. N-avem ecograf! Ecograf cumpără de o întreprindere, pentru că noi nu aveam banii! Ei bine, nu se poate să lași sănătatea să funcționeze doar la nivelul subvențiilor din donație. Au venit niște străini la noi și ne-au zis: domnule, dvs. nu sunteți săraci, aveți cel mai risipitor sistem de sănătate din Europa. Internați bolnavul ca să-i faceți investigații, internați bolnavul ca să-i daiți medicamente, că el n-are bani ca să-și ia medicamente. În condiții în care noi nu avem nici un ban. Miracolul medicinei bune este în momentul cind medicul bun e cu bolnavul, fără să mai înțeală cont de nici un fel de ingerință a cuiva. Or, miniștri nostri (ai Sănătății) de pînă acum au avut în vedere doar să nu supere pe unul și pe altul.

PAVEL CÂMPEANU

O retrospectivă pentru toți (II)

Procesul

Așa-zisul proces al celor doi dictatori a stîrnit printre concetănenii noștri un interes uriaș. Cvasi-totalitatea celor consultați declară că au urmărit, într-un fel sau altul, desfășurarea episodului – pe cind numai 82% își amintesc să fi vizionat mitingul încheiat cu fuga Ceaușestilor. Întrebăți, după trei ani, dacă socotesc că e bine sau nu că acest proces a avut loc, intervievații răspund afirmativ în proporție de 44%, negativ 31,5%, 24% își mărturisesc nedumerirea. Recalculate pe aceleși două grupări (participanți și neparticipanți la revoluție), răspunsurile se împart după cum urmează (in %):

	Da	Nu	Nu știu
Participanți	51	34	14
Ne-participanți	42	31	24

Participanți și neparticipanți la acțiunile revoluției dezaproba procesul în proporții virtual egale, diferența cea mai mare dintre cele două grupări decurgând nu din felul cum evaluatează episodul, ci din dificultatea de a-l evalua – mult mai răspindită printre neparticipanți. Rezultatul acestor fluctuații este aprobarea procesului, sensibil mai largă printre participanți. Sondajul i-a întrebat pe

mulți dacă socotesc acum că perechea dictatorială și-a meritat soarta, impusă atunci. Iată răspunsurile:

Da: 50,5% Nu: 27% Nu știu: 22%

Delimitarea acelorași două grupări duce la următoarea configurație a răspunsurilor:

	Da	Nu	Nu știu
Participanți	61	26	13
Ne-participanți	47	27	25

Disparitatea maximă este determinată de aprobată execuției, cu 14% mai frecventă printre participanți. Celală diferență importantă provine, ca și în cazul anterior, de la proporția superioară a neparticipanților care încă nu și-au putut defini poziția față de acest episod.

Sondajul și-a propus de asemenea să afle dacă există vreo conexiune semnificativă între viziunea asupra procesului și viziunea asupra revoluției. În ce măsură oportunitatea procesului împotriva celor doi dictatori este văzută la fel sau diferit de cei care cred că decembrie '89 a fost fructul unei revoluții, unui complot intern sau al unui complot extern? Iată ce relevă cifrele (in %):

Persoanele care cred că în decembrie '89 s-a petrecut:

	O revoluție	Un complot intern	Un complot extern
Proporția în care oportunitatea procesului este:			
Aprobată	50	42	37
Dezaprobată	23	39	40
Nu știu	26	20	22

Cele trei grupări se asemănă prin incapacitatea comună de a forma, în legătură cu procesul, o poziție majoritară: nici unul dintre procentele reieșite nu depășește 50%. Modul omogen de interpretare a evenimentelor din 16-22 decembrie '89 nu susține o atitudine omogenă față de procesul din 25 decembrie. El reliefază totuși anumite diferențieri tendențiale.

Organizarea procesului este incuviințată cel mai frecvent de cei care continuă să credă în explicația revoluției, provocând retinența maximă a persoanelor rămase la alegăriile dictatorului despre un complot extern. Astfel, cei trei ani scurși de anumi au atenuat substanțial resentimentul popular aproape generalizat față de cuplul dictatorilor. Acest resentiment, care a fost un catalizator de căpătenie al ieșirii maselor în stradă, se dovedește mai profund și mai persistent în memoria afectivă a celor care l-au exprimat în '89, uneori cu riscul vieții. Timpul a transformat judecarea și impunerea Ceaușestilor într-o altă sură de divizune a societății noastre. Unii în trecut de ură pe care ne-ă insuflat abuzurile lor, ne trezim după trei ani despărțiti de pedeapsa improvizată cu care și-au plătit crimile. Iar toleranța postumă față de vinovații atât de nelegiuiri trecute deschide și ea drumul toleranței chiar față de acest trecut.

Schimbarea la față a instituțiilor

Sistemele de putere din Europa de Est s-au prăbușit sub socul combinat a două forțe: una, a presiunii populare, celală, a dezagregării interioare. În Ungaria a prevalat al doilea factor, în România primul. La București însă, ca și la Budapesta, singura acțiune a maselor nu putea duce la victorie, dictatura nu putea fi răpusă decât cu concursul instituțiilor pe care se baza cel mai mult.

Transfigurarea acestora din instituții ale dictaturii în instituții ale revoluției reprezintă unul dintre capitolele cele mai iluzibile ale istoriei lui '89.

Din decembrie '89 pînă în decembrie '92, reconstituirea faptelor nu a cîștigat în claritate, ci în nebulozitate. Opinie publică î-sau oferit, într-temp, torrente de mărturii implausibile, tăceri inadmisibile, speculații nedemonstrate, suspiciuni capitalizate. Ce a putut selecta constituția publică din această incoerență saga mistificatoare? Încercind să exploreze acest filon, sondajul CIS din decembrie 1992 le-a solicitat intervievaților să aprecieze gradul în care dezafectarea a patru instituții vitale a contribuit la prăbușirea dictaturii. Iată cele patru variante în ordinea din cuestionar și proporțiile (in %) în care fiecare dintre acestea a fost indicată ca decisivă:

Armata	55
Televiziunea	8
PCR	9
Securitatea	25

Opiniu publică apreciază cu realism rolul decisiv al Armatei într-un moment de cotitură istorică. Împotriva unor interpretari unilaterală simplificatoare, ea sesizează conflictul pe care revoluția l-a declansat în interiorul Securității. Procentele de mai sus alcătuiesc totodată o ierarhie a instituțiilor pe care se baza dictatura, ierarhie care conferă un rol copleșitor instituțiilor cu funcții nemijlocit repressive, pe cind instituțiile civile și îndeosebi PCR îndeplinește, în această viziune, un rol secundar.

Separată pe cele două grupe: participanți și neparticipanți la revoluție, evaluarea acelorași instituții prezintă următoarele variații (in %):

	Armata	TVR	PCR	Securitatea
Participanți	49	13	9,5	28
Ne-participanți	57	7	9	14

MARC CAPELLE

Legitimatiile de presă unică și indisputabilă

Merita oare să ai azi o legitimă de presă în România? Legitimatiile de presă atribuite de publicații sau de "sindicale" (ghilimelele trebuie puse, de vreme ce ne întrebăm în ce măsură ele funcționează ca niște sindicate) sunt doar niște etichete lipite pe fruntea jurnaliștilor. Etichete glorioase sau etichete infamante, semne de ostracizare ori pass-partout-uri. Modul lor actual de atribuire este la fel de nemulțumitor pentru jurnaliști, ca și pentru profesioniști. Pentru că nu-i deloc normal ca statul unui jurnalista să depindă doar de patronul său. Poate și sigur redactorul care a primit legitimă de la **România liberă** că va căpăta una și de la **Tineretul liber** în caz că de mîne ar vrea să treacă acolo? Reporterul cu legitimă de AZR poate să primească în schimb o legitimă de SZR dacă pleacă de la primul sindicat? Contextul actual al presei românești nu-i dă nici o certitudine, iar ideea de independență a ziaristului nu se potrivește cu supunerea redactorului față de patron, nici cu cea față de sindicatul căruia îi aparține.

Ar fi în interesul profesioniștilor să fie definit statutul de jurnalista, iar tuturor celor cărora ei li se recunoaște să li se dea același tip de legitimă. În acest mod, credibilitatea profesioniștilor ar avea doar de cîștigat. și de ce ar fi greu să ne imaginăm o comisie națională alcătuită pe de o parte din reprezentanții jurnaliștilor (problema reală reprezentativității a sindicatelor revine, cu această ocazie) și pe de alta din reprezentanții patronilor (presa scrisă, televiziunea, radioul, agențiile), care să studieze dosarele amatorilor?

Ar mai rămîne să definim criteriile de atribuire; și aici n-ar strica să ne inspirăm din experiențele țărilor occidentale. A nu ceda tentației criteriului politic (foarte puternică însă în presa românească la această oră) ar fi primul pas înainte pentru garantarea pluralismului de opinie. Dupa opinia noastră, atribuirea unei legitimi de presă n-ar trebui condiționată decât de realitatea exercitării acestei profesioniști. Să se verifice, adică, dacă majoritatea veniturilor celui care cere o astfel de legitimă provin din practicarea jurnalismului. (În Franța este singurul criteriu.) Universitarii, sau oamenii politici care din cind în cind scriu într-o publicație, nu intră în această categorie.

Intr-un asemenea sistem, redactorul de la **România liberă** are același tip de legitimă ca și cel de la **România Mare**. Ideea poate șoca, dar există o altă posibilitate? Ce înseamnă a atribui o legitimă de presă? Înseamnă a

MARCH 1962 605

constata că dl. X este într-adevăr jurnalist: în acest stadiu, calitatea comportamentului său profesional nu poate fi luată în discuție.

Bineînțeles că nimic nu-i împiedică pe cei ce practică această profesiune să-și constituie un soi de "comitet al înțeleptilor", care să aibă autoritate în probleme de etică. Reluând exemplul de mai sus, odată ce ai hotărît că jurnalistul de la **România liberă** are aceleași drepturi cu cel de la **România Mare** (avind același tip de legitimație), se înțelege, că au amândoi și aceleași obligații. Ar trebui făcută o "Cartă a jurnaliștilor", respectată de toți (privind respectul vieții particulare, verificarea informațiilor, desfășurarea, insulta...). În afara delictelor prevăzute în mod expres în lege, oricine ar vrea să se plângă de cutare sau cutare jurnalist să poate astfel adresa acestei "Comisii", ce va detine puterea de a retrage (definitiv sau pe o perioadă determinată) legitimația redactorului nedemn de această profesiune. În asemenea condiții, toată lumea poate să ia ce să se aștepte din partea unor jurnaliști care nu ar detine legitimații de presă oficiale.

Un astfel de sistem, care n-ar depinde decât de voința colectivă a celor ce practică această profesiune (patroni și salariați), ar putea fi instalat de-acum în România. Pentru că de la puterea publică nu este nimic de așteptat în această privință – nici aici, ca nici în altă parte. Independența presei chiar obligă ca în privința unor astfel de reglementări să nu se aștepte nimic din afară.

Mai rămîne să ne lămurim doar la ce servește o legitimație de presă. Ea poate fi și doar o probă a identității jurnalistului, ci și o autorizație necesară pentru accesul la sursele de informație. Acesta ar fi de altminteri motivul pentru ca toți profesioniștii să dețină același tip de legitimație. Normal ar fi și ca într-un astfel de caz acreditările să nu se rapună, sistematic, peste legitimația de presă, doar pentru a reține cau-

de presă, doar pentru a recrea sau a menține privilegiile. Acreditarea la parlament, la președinție, în anumite ministeriale este cîteodată un rău necesar, în măsura în care criteriile de atribuire sunt corecte (se poate vedea în acest sens articolul Andrei Pora din revista "22" nr. 5/1993). Dar ea nu ar trebui să ajungă o regulă. și, în această privință, profesiunea trebuie să adopte o atitudine împede și netă.

Traducere de
GABRIELA ADAMESTEANU

In cazul intelectualilor, scriitorilor, oamenilor de cultură în general, pe lîngă cauzele amintite au funcționat din plin și o altă serie de argumente în favoarea marelui mit al "situației ireversibile". Într-un anume sens, această categorie specializată în mișcarea ideilor și valorilor culturale a introdus, apărât și consolidat, la noi, chiar mitul de care vorbim. Responsabilitatea sa, în plan istoric, este mare, considerabilă. Dar, pentru a fi obiectivă pînă la capăt, trebuie descifrată atent întreaga sa mentalitate și mod de a gîndi. Coordonatele sale sunt, după noi, următoarele:

1. Formidabilul alibiul ideologic-filosofic al capitularii în fața "irreversibilității" situației istorice este specific marxismului hegelian: situația este "irreversibilă" deoarece acesta și nu altul este "sensul istoriei". Se cunoaște schema simplistă a istoriei: după feudalism "vîne" burghezia, după burghezie "vîne" (inexorabil, "legic") proletariatul, deci socialismul etc. etc. Înutil deci să te opui, să rezisti. "Istoria" te mătură. Generația mea își amintește foarte bine de arăgântă, suficiență, siguranță cu care ni se debita o asemenea pseudo-filosofie a istoriei. Ea a dezarmat, totuși, moral, pe mulți. Eram arestați fiindcă totul era "legic". Aruncăți pe Bărăgan fiindcă era "legic". Gheorghiu-Dej era la putere fiindcă era "legic" etc.

Azi aceste "teze" par adevărate parodii (cum și sunt de fapt). Dar cu decesul în urmă ele erau realități de-a dreptul sinistre. Ofițerul de securitate care ne lăua de guler era convins că acționează în... "sensul istoriei". Dar aceeași convingere, care le căma conștiința (în măsura în care o mai aveau) săpinea și pe "filozofii" oficiali ai regimului de tipul (de tristă memorie) Ionescu Gulan. Dar nu numai pe el. Nu ne interesează polemica personală. Mulți din acești "filozofi ai istoriei", ai "legitimității", s-au reciclat. Înutil să le mai demonstrezi că singura "lege" în istorie este că nu există în realitate nici o "lege" a istoriei. Totul este o succesiune irepetabilă și ireversibilă de evenimente singulare. Lucrul acesta îl știa la noi încă A.D. Xenopol cind distingea între "fapte de repetiție" și "de succesiune". Din care cauză, în treacăt fie spus, nu cred deloc într-o restaurare integrală, de esență, a comunismului. Niciodată istoria nu vine total la loc. Faptul că dl. I. Iliescu își organizează febril un partid personal-clientelar (de altfel de cea mai pură tradiție românească), preocupat doar de menținerea puterii, stă pe o iluzie și o himeră. Comunismul este mort în esență. Restaurația, aparent oricât de dură, nu poate organiza decât structuri hibride, improvizate, neviabile. Totul se va prăbuși. Haosul în gindirea oficială este evident. Peste tot numai cîrpeli, improvizări. Nimic nu poate să reziste în timp. Scadentă pare destul de apropiată. Și apoi ceea ce lipsește acestor "restauratori" de duzină este tocmai o "filozofie a istoriei". Într-o lume tot mai inevitabil interdependentă, trebuie să fiu un naiv sau un obtuz fanatic să mai crezi că se poate reorganiza în România o oază, o rezervație neocomunistă închisă ermetic. Înutil a continua.

2. Un rol profund negativ l-a jucat și lipsa unor mari exemple culturale, intelectuale, de rezistență sau măcar de independentă spirituală fermă. Toată vechea generație intelectuală, după 1944, cu puține excepții, a crezut că situația este definitivă, "ireversibilă" și a trecut cu arme și bagaje la comunism. Tineretul a fost deci lipsit de reperul fermității și al consecvenței. "Maeștrii" generațiilor mele au jucat o perioadă rolul de "tovarăși de drum". Apoi au fost aruncați la cos sau puși, mulți dintre ei, în situații penibile, umilitoare. Personal am trăit din plin această realitate, care a făcut ravagii. Naivitate a virștei? "Idealism" senti-

ADRIAN MARINO

Mitul “situăției ireversibile” (III)

mental? Pur și simplu mă uluiau afirmația gen: "Te înșeli dacă crezi că fac pe gratis". Sau: "Ce, vrei ca Cioculescu să-mi ia catedra?", pe care mi le făcea G. Călinescu. Revelația acestui cinism este greu de descris.

La Iași, tot prin 1945-1946, au zâmbrat elucubrații și mai mari: "Regimul comunist este cel mai stuțnic din lume pentru că despre fiecare cetățean se strâng 500 de informații". Și o astfel de perlă incomparabilă ieșea din gura lui C. Balșuș, elevist, care a studiat pe Sf. Augustin! Nu mai intru în alte detalii. O vor face, poate, altădată. C. Noica gîndea la fel: "Gabi dragă, în fond de ce să-ți riști o poziție... etc." ("22", 4/1993, p. 10). Acest sauve qui peut general, care echivalează practic cu lînsul mîinii călăului, a dezarmat, dezorientat, legitimat multe, foarte multe capitulări. Intelectualitatea românească, în marea sa majoritate, a cresut, într-adevăr (în orice caz s-a comportat ca atare), că situația este total "ireversibilă". Unii, foarte

este totușă "reversibilitate". Unde, roarte puțini, salvau – sau credeau, se iluzionau de fapt că salvează – "ce se mai poate salva". Lipsesc încă elementele unei evaluări complete și obiective și a acesteia situată limită, pe care n-o exclud în mod radical. Peici, pe colo, cite "ceva" s-a făcut, nu contestăm.

prin ea. O astfel de filozofie a "prins" în general la intelectualii la prima generație, de redusă cultură, mobilizați unii la "Școala de literatură", prima redacții, pe la diferite instituții culturale, la "Cîntarea României", în "Uniuni" de creație, toate de pură inspirație și schemă de organizare stalinist-sovietică. S-a ajuns astfel la tipul de scriitor funcționar de stat, activist cultural de partid și de stat, salarizat de stat. El nu cunoaște și nu recunoaște un alt stil și o alta formulă publicistică și de viață. În conștiința lor, ca este singura posibilă, acceptabila, imaginabilă. Noțiunea scriitorului liber profesionist îl este complet străină. Toți așteaptă totul de la stat: salarii, posturi, carieră, consacrări oficiale. Înainte existau "Premiile de Stat". Azi apar tot felul de "academicieni", mediocri, obscuri, pe care nimeni, să fim sinceri, pînă la capăt, nu dă doi bani. Metoda de a "cumpără", "plăti" pe scriitori deci continuă. Cum să nu întrețină și ei mitul "situației ireversibile"? Cum ar putea face profunda, irreparabilă eroare a vieții lor să intră în "opereiile"?

lor să intre în "opozitie"? Îmi amintesc de o scenă petrecută cu mulți ani în urmă, în biroul lui Laurențiu Fulga, pe atunci vicepreședinte **fac totum** al Uniunii Scriitorilor. Apare furios, neanunțat, un poet proletar, în costum Mao și cu o șapcă tot Mao, pe cap. Era întors recent dintr-o delegație de scriitori din China, despre care D.

Popescu îmi povestea, la Cluj, detaliu savuroase. Pe scurt, "poetul proletar", "al poporului", protesta violent împotriva unei cronică literare scrisă de "fiul burghesciei" N. Manolescu. Așa ceva era inadmisibil. În zadar Laurențiu Fulga invoca, puțin intimidat de violența cărăbușiei, "dreptul la opinie". Poetul recenzat negativ o ținea brutal, grobian, pe a lui: "Luptă de clasă", "cultura socialistă". Cerca pur și simplu interzicerea "fiilor burghesciei" să mai scrie etc. Când în cazul unui biet semidoc întră "legitatea dictaturii proletariatului" și ideea represiunii, primele organe de stat, se produc astfel de ravagii grotesci. Și azi poetul P.S.M. plângă și deplinează: "Clasa muncitoare a pierdut puterea". Decepție, mare decepție, intr-adevăr... O idee simplistă a rămas totuși "ireversibil" însipă într-o conștiință primară de unde nu mai poate fi scoasă nici cu buldozerul. Un caz destul de general, de altfel.

4. Mult mai complicată, mai dificilă este situația oamenilor de cultură și mai ales a creatorilor adevărați, care s-au lăsat prinși – de voie, de nevoie – în angrenajul "situației ireversibile" dintr-un motiv absolut scuzabil: salvarea operei, intenția de a construi, de a produce chiar și în condiții desperate. Am analizat în **"Dosarul Constantin Noica"** un astfel de caz simbolic, paradigmatic. Am adus și alte exemple. Unii au crezut efectiv, cu deplină convingere, că situația este definitivă, iremediabilă pierdută. Că drum de întoarcere nu există. Au refuzat deci să fie autori doar "postumi", să se rateze, să se sinucida. Alții, în plină putere creatoare, aspirau în mod legitim la exprimarea publică. La cei mai mulți, vocația literară era mai puternică decât convingerea, să spunem, politică. Pot fi condamnați în bloc? Totul trebuie judecat de la caz la caz. Nu facem, bineînteleș, nici un "proces". Analizăm doar o situație-tip.

Unii, cei mai scrupuloși, făceau concesii că mai mici, își luau tot felul de precauții, strecurau chiar "șopîrlcă". Metoda este bine cunoscută. Cu toții am trecut, de la caz la caz, și prin astfel de situații. Cine însă poate da lecții tuturor de eroisme obligatorii, sublimă, admirabile? Și mai ales continue? Ei pot fi numărăți pe degete. Poate fi condamnată, pe de altă parte, întreaga literatură și salvăți numai cățiva puri? Greu de spus. De decis, mai ales. Ce atitudine a caracterizat imensa majoritatea a creatorilor români sub regimul ceaușist? Într-un fel, se cauționa, într-adevăr, în exterior, mai mult sau mai puțin aparent, o situație considerată ca "ireversibilă". În "interior", totuși ea era refuzată, cu mai multă sau mai puțină convingere. Și există un test absolut infailabil al onestității și sincerității acestei categorii: atitudinea adoptată imediat după 22 decembrie. Când libertatea fusese dobândită, dar ea nu învinsese încă. Un mare risc era asumat pe față. Cine a rămas pînă azi pe aceeași poziție poate fi considerat drept onest și "sincer". El a refuzat, într-adevăr, și înainte și după, în conștiință, ideea "situației ireversibile". Altă dovadă obiectivă cred că există.

(Continuare în numărul viitor)

PUCI ORTOGRAFIC LA

OANA ARMEANU

Adunarea Generală a Academiei Române din 17 februarie 1993 a hotărât schimbarea ortografiei: folosirea lui *â* în interiorul cuvintelor și a formei *sunt* în locul lui *sînt*. Propunerea aparține conducerii Academiei și datează de la începutul anului 1991. În acest interval, proiectul a fost supus aprobării Secțiilor de filologie și științe istorice ale Academiei (Secția de filologie l-a adoptat cu 11 voturi *pentru* și unul *împotriva* acad. Ion Coteanu) și dezbaterei de către instituțile de specialitate din țară. De asemenea, a fost consultat romanul suedez Alf Lombard, membru de onoare al Academiei Române. Atât dl. Alf Lombard, cît și lingviștii români s-au pronunțat pentru menținerea vechii ortografii, aducând argumente de ordin științific, dar și economic (imensa cheltuială necesară pentru reeditarea tuturor manualelor școlare, pentru modificarea publicațiilor, a mașinilor de scris, a indicatoarelor, a stamponilor etc.) și politic (în Basarabia s-a revenit la scrierea cu alfabet latin în 1989, cind s-a adoptat ortografia românească în vigoare).

Cu toate acestea, în Adunarea Generală din 17 februarie a.c. s-a adoptat această hotărâre, prin vot nominal, deși singurul lingviști și Academiei au fost *împotriva*: acad. Ion Coteanu – *contra* și acad. Emanuel Vasiliu – *abținere*. Propunerea acad. Ion Coteanu de formare a unei comisii de specialiști care să studieze problema în amănunt și a cărei decizie să fie adoptată de Adunarea Generală, propunere susținută și de acad. Emanuel Vasiliu, nu a fost nici măcar supusă la vot. De altfel, conducerea Academiei a impus aplicarea noii ortografii de către administrația Academiei și publicațiile acesteia (*Academica*) încă din cursul anului 1992, deci înaintea adoptării hotărârii în Adunarea Generală. Modul de aplicare a Hotărârii a fost stabilit de Prezidiul Academiei, din care nu face parte nici un lingvist, sub forma *Regulilor "Sextil Pușcariu"*. Aceste reguli nu reprezintă de fapt revenirea la ortografia din 1932, așa cum s-a motivat; ele nu s-au aplicat niciodată, fiind doar o propunere intermediară a lui Sextil Pușcariu.

Instituțile de lingvistică au protestat în chip firesc împotriva modului de adoptare a hotărârii și a desconsiderării lingviștilor. Dl. acad. Mihai Drăgănescu, președintele Academiei Române, susținătorul proiectului de schimbare a ortografiei, a fost acuzat de către o parte din lingviști că ar incerca o diversiune politică, cu scopul de a da o aparentă anticomunistă activității Academiei, de foarte multe ori invinsă că și-ar fi menținut vechile structuri.

Dincolo însă de scopul cu care a fost inițiată schimbarea, nedumeresc felul în care ea a fost impusă, împotriva părerii specialiștilor. Dacă legile ortografiei se supun la vot, pe motiv că limba este a întregului popor, nu mai e decât un pas pînă la votarea legii gravitației, a cărei sfîrșit de interes e chiar mai largă.

Dată fiind rezistența manifestată de opinia publică față de această schimbare, se pună întrebarea: prin ce mijloace vom fi obligați să o respectăm cu toții? Mai ales că Academia Română nu are, deocamdată (conform Constituției), dreptul de a da legi.

Pentru precizarea punctelor de vedere diverse, ne-am adresat d-lor acad. Ion Coteanu și Emanuel Vasiliu, d-nei Mișa Avram, d-nei Ioana Vîntilă-Rădulescu și d-lui Ion A. Florea de la Institutul de specialitate din București și Iași, precum și d-lui acad. M. Drăgănescu, care ne-a pus la dispoziție stenograma comunicării domniei sale din Adunarea Generală din 17 februarie '93.

OPINIA PREȘEDINTELUI ACADEMIEI ROMÂNE

Acad. MIHAI DRĂGĂNESCU, inginer

-fragmente din stenograma comunicării din 17 februarie a.c.-

"În acest secol a fost un fapt istoric excluderea noastră de la viața cultural-spirituală a popoarelor occidentale, lucru urmărit cu intenție până și în Academia Republicii Populare Române și Republicii Socialiste România, inclusiv prin deformarea grafiei limbii române pentru a o îndepărta de a celorlalte limbi române. S-a urmărit o rupere a limbii române de celelalte limbi române și ceea ce s-a impus în 1953 era considerat numai un început."

"Schimbarea ortografiei limbii române în 1953 a avut ca principali inspiratori, sub influențe care nu mai trebuie amintite, pe Leonte Răduțu, Mihail Roller și chiar Iosif Chișinevski."

"Academia Română are datoria să scoată din limba română un cap de pod străin și oricât ne-ar acuza de diversiuni politice anumiți lingviști, care se pierd în argumente subrede, noi inteligențiali din Academia Română vedem pădurea și nu copacii. În 1953 limba română a fost poluată, iar noi avem astăzi capacitatea să înlăturăm această poluare."

"Astăzi Academia Română nu mai poate fi suspectată de neocomunism. În mod liber și conștient poate hotărî ceea ce este strict necesar pentru îndreptarea ortografiei limbii române, lăsând într-adevăr lingviștilor să facă propuneri ulterioare pentru orice alte aspecte ortografice pe care le vor considera necesare, dar înținând seama și de ceea ce se sugerează de către membrii Academiei Române."

"În rest, deoarece mai sunt probleme în ortografie, să aşteptăm propunerile din partea Institutelor de lingvistică, care să fie supuse, prin procedurile firesc, Adunării Generale a Academiei spre aprobare. Dar în chestiunea lui *â* și *sunt* să luăm o hotărâre acum, spre a nu mai fi acuzați de haos, care de altfel nici nu există. Îmi pare rău, dar punctele de vedere ale lingviștilor care se declară împotriva lui *â* și *sunt* nu sunt convingătoare, din contră, sunt superficiale și în fond neargumentate."

"La Iași s-a elaborat o moțiune. Aici se cere ca specialiștii să spună cuvântul hotărâtor asupra ortografiei! Care specialiști? Corifeii lingvisticii românești și-au spus odată cuvântul în problemele ortografiei."

"Să nu conteze (...) modul în care poetii scriu și doresc și astăzi să scrie în limba română? Sau scriitorii, în general? Să nu conteze factorul estetic în grafia și vorbirea limbii române, când este evidentă inestetica acestui *â*?"

"Limba română (...) a fost creată de întreaga cultură română și nimici și nici un grup de specialiști, fie el și din domeniul lingvistic, nu poate să transforme de unul singur sau să mențină în tipare care nu i se potrivește. (...) Academia nu a delegat până în prezent lingviștilor drepturi depline și suverane asupra limbii române literare și bine a făcut deoarece sunt și rațiuni mai înalte ale limbii decât formalismele scientizante uscate. (...) Atunci cum este posibil ca în numele unui scientism îngust să fie mistificate generații și generații de tineri români și să decretăm «legi ale naturii» în lingvistică?"

SONDAJ DE OPINIE EFECTUAT DE SOCIETATEA DE ȘTIINȚE FILOLOGICE

Au fost chestionate 2.100 persoane: cadre didactice, elevi, studenți, cercetători, scriitori, gazetari etc. Au opătit:

1) pentru o ortografie <i>cît mai simplă</i>	– 1787
pentru o ortografie complicată	– 53
fără opinie	– 205
2) consideră <i>înportună</i> o modificare a ortografiei	– 1597
o consideră <i>oportuna</i>	– 236
s'au abținut	– 218
3) pronunță <i>sînt</i>	– 1803
pronunță <i>sunt</i>	– 82
pronunță cînd într-un fel, cînd într-alaltul	– 118

Dr. ION A. FLOREA,
cercetător principal,
Institutul de Filologie
Română "Al. Philippide", Iași

În urmă cu doi ani, la Institutul de Filologie Română "Al. Philippide", la care lucrez, s-a primit, pe cale administrativă, Raportul d-lui academician Mihai Drăgănescu, președintele Academiei Române, asupra unor îndreptări ale ortografiei limbii române, prezentat în Adunarea Generală a Academiei Române.

Citindu-l cu atenție, am sperat, cu naivitatea provincialului, întărită și familiarizat cu domeniul abordat, că inexactitățile, omisiunile și subrezenia argumentelor pe care se bazau propunerile de "îndreptări ale ortografiei" erau rezultatul firesc al necunoașterii istoriei limbii române, a istoriei ortografiei românești în general și a momentelor 1932 și 1953 în special.

Am crezut că raportorul nu știa că sunetul [i] nu provine numai din [a] latin, ci și din orice dintre celelalte patru vocale, ca și din substratul traco-dac: că nu știa că acest sunet, propriu limbii române, atunci cînd apare în imprumuturile din vechea slavă, maghiară, bulgară, sîrbă, turcă sau greacă, nu provine din acele limbi, ci era produsul adaptării fonetice a acestor imprumuturi la specificul limbii române. Am crezut că nu își dădea seama că reintroducerea lui *â* (din a) în interiorul cuvintelor, paralel cu păstrarea lui *i* (din i) la inițial și în finala unor verbe, că, deci, folosirea a două litere pentru un singur sunet este o complicare inutilă a scrierii, fără fundament teoretic și cu implicații practice dintre cele mai pagubitoare, nu doar material. Mersul de la simplu și coerent la complicat și ilogic nu a fost niciodată propriu nici unu moment din evoluția ortografiei românești, cum nu a fost propriu, pe căciu, nici vreunei reforme ortografice din alte limbi. Am trimis aceste observații, solicitate de altfel, la Academia Română, la 12 martie 1991.

Tot astfel, cînd dl. academician *inginer* M. Drăgănescu a vrut "să corecteze ceea ce nu este în firea limbii române", proponindu-ne revenirea la *sunt*, *suntem*, *suntem*, în loc de *sînt*, *sîntem*, *sînteti*, am crezut că Domnia-Sa nu știa că de fapt *sînt* – foarte "în firea limbii române" – e singura formă moștenită din latină în română, că *sunt* (*sînt*) este la origine o grăbie etimologizantă, veche de abia o sută de ani, pentru rostirea *sînt* și că la început a fost doar o rostire (greșită sau pedantă), influențată de grăbie.

În același an, în noiembrie, Institutul a organizat, conformându-se solicitării Academiei Române, o largă dezbatere publică, masa rotundă "Ortografia limbii române – trecut, prezent, viitor", la care au participat numeroase cadre didactice din învățămîntul universitar și din cel preuniversitar, cercetători, filologi și alți inteligențiali din Iași, Chișinău, Cernăuți și București. În urma referatelor și a discuțiilor, a rezultat o moțiune prin care solicitam, sprinjinit de argumente de specialitate, dar și din domeniul mai larg al culturii, conducerii Academiei să nu pună în aplicare, pînă și fără motive temeinice, cele două propunerile de modificare.

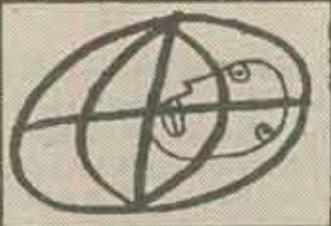
Un rezumat al reuniunii și moțiunea (apărute în "Cronica" nr. 31/1991), ca și toate lucrările (publicate în broșura *Ortografia limbii române – trecut, prezent, viitor*, Institutul European, Iași, 1992, 126 p.) au fost înaintate oficial d-lui președinte și celorlalți membri ai conducerii Academiei Române. Credeam că vom primi vreun răspuns, fie și unul care să ne combată argumentele; tacerea care a urmat este cu așa-

Dr. IOANA VINTILĂ-RĂDULESCU
Cercetător principal I, Institutul
de lingvistică, București

66 % î din i?

Dacă presa ar fi reflectat desfășurarea – simptomatică pentru ce se petrece azi în societatea românească – ultimei ședințe a Academiei, lucrurile ar fi devenit clare pentru multă lume. Membrii Academiei au fost puși în fața faptului împlinit: Hotărârea fusese luată și chiar aplicată de la început. Nu s-a supus la vot, cum ar fi fost democratic, propunerea de a se discuta problema în cunoștință de cauză, pe baza studiului efectuat de o echipă de specialiști din domeniile implicate, a căror obiectivitate să fie deasupra oricărei îndoiești. Cei prezenti nu s-au întrebat cui folosește această grabă și au luat de bune afirmațiile din raportul citit de acad. M. Drăgănescu, bazat pe sloganul că ortografia este un bun al maselor populare, deci cine stie să scrie este și "ortografist". Tocmai unii dintre reprezentanții de seamă ai "epochii lui Pericle" au supus pe cei ce și-au asumat răspunderea de a decide în acest domeniu unei presiuni psihologice care actionează și în afară Academiei: această revoluție culturală are ambiiția de a-și asuma meritul "procesului comunismului" într-un domeniu în care nu are ce căuta și îl convingerii Europei de latinitatea noastră (în locul nescriselor istoriei românești a Transilvaniei). Astfel se manipulează buna credință a unora și se inoculează altora teama de a nu fi înfierăți și ei, ca la o plenară proletcultistă pe dos, drept comuniști sau chiar dușmani ai poporului. Această mentalitate dictatorială s-a manifestat și prin aceea că s-a putut cere socoteală unui academician de a fi încalcată disciplina de partid a lui *â* din a! Că nimenei nu știe exact ce s-a votat se vede din faptul că nu s-au sesizat contradicțiile, voile sau nu, din Hotărâre, iar acum în numele conducerii Academiei o eminență cenușie difuzează, ca facultative, și alte norme (care prevedea excepții de la regula absolută votată), sporind și mai mult haosul pe care ea îl-a provocat. Hasdeu trebuie într-adevăr invocat, însă pentru a arăta din nou *unde e putred mîrul* și la ce duce orthonerozia. Unii se întrebă dacă se mai poate face ceva acum, tăvălugul odată pornit. Desigur, dacă se vrea. Forurile supreme de decizie pot să aplicare acestei Hotărâri izvorite dintr-oordonanță a guvernului Roman, pentru a se elabora temeinic, în spiritul Constituției, o lege privind normele scrierii limbii naționale – singurul act care, juridic, poate fi obligatoriu pentru toți cetățenii țării.

Bulgaria – cîtă tranziție, atîta dramă

• "Răzbunătorul întunecat", cetăeanul neobișnuit

Departamentele americane și vest-europene de combatere a "crimelor împotriva computerelor" sănătatea și distrug calculatoarele a cauzat pagube estimate la milioane de dolari. Surse din conducerea FBI afirmă că la originea acestor "distrugători" de calculatoare (astăzi a celor din diverse instituții, cînd și a celor de uz casnic) se află persoane din Europa de Est. Cel mai celebru dintre acești, ce satisfac pe deplin nevoia de mister a Occidentului, este un necunoscut tîrn bulgar, care trăiește la Sofia. Nu i se știe numele exact, ci doar porecla: "Răzbunătorul întunecat". Pasumii: o adoră pe prințesa Diana de Wales și grupul Iron Maiden. Misterul și practicile occulte îl inspiră în crearea "operelor" sale malefice, care aduc prejudicii de cifre cu multe zerouri. Și în dolari. Specialistii presupun că "Răzbunătorul" ar fi un tîrn absolut normal care lucrează în timpul zilei, iar noaptea se dedică virușilor săi fatali.

Aceasta este probabil cea mai interesantă știre din ultimul timp despre Bulgaria. Mass-media occidentale cultivă cu obstinație insolită. De aceea, faptul simplu, cotidian este dacă nu ignorat cu bună știință, cel mai adesea tratat cu superficialitate. Și totuși, în Bulgaria se produce un fenomen de maximă importanță pentru această țară: tranziția de la comunism spre altceva. În liniște sau cu convulsii aparent normale, dramatic uneori, Ivan, Filip, Dimitri, dar și Ahmed sunt în căutarea bunăstării și a reperelor democratice.

Bulgaria pare să fi primită în Occident drept țara balcanică ex-comunistă cu cele mai multe șanse de democratizare. Cînd în noiembrie 1991, Uniunea Forțelor Democratice (coalitie a formațiunilor anticommuniste) și-a asumat responsabilitatea guvernării, optimismul general avea suficiente argumente. Dar, de pe la mijlocul anului trecut, toate speranțele au fost contrazise de realitate – Bulgaria traversă una dintre perioadele de scădere maximă a producției industriale, fiind depășită la acest

capitol doar de Albania. Spre exemplu, pe primele șase luni producția realizată însemna 23% față de perioada similară anului 1991. În plus, inflația a atins 40%, iar rata dobânzilor – 45% tot în prima jumătate a anului. Șomajul a crescut și el alarmant, peste 12% din totalul forței de muncă, estimările nefinind tocmai optimiste.

Un membru al conducerii Confederației Sindicatelor Independente – una dintre organizațiile sindicale importante ale țării – recunoaște că șomajul ar putea atinge 30%, afectând un milion de oameni. Si pentru că tot am vînturat astăzi cifre, care dincolo de statistică recă oferă micări niște repere pentru eventuale programe, să mai amintim un studiu al Băncii Mondiale, ce estimează că scăderea economică în țările Europei de Est a fost, în 1992, în medie, de 9,7%, ceea ce mai gravă înregistruindu-se însă în Bulgaria – 26%.

Majoritatea economiștilor sunt de acord că, în mare parte, colapsul economic se datorează dispariției piețelor de desfacere tradiționale și în special a celei sovietice. De cînd cu trecerea la capitalism, și fostul Mare Frate de la Răsărit a dat de înțeles că brînza e pe bani: din 8 ianuarie curent, Ucraina a anunțat sistarea exportului de cărbune către Bulgaria, după ce, în 10 zile înainte, Rusia își redusese livrările de gaze naturale cu o treime.

Nici contextul internațional nu a fost prea propicio. Embargoul impus de ONU Irakului a lăsat această țară datore Bulgaria cu o sumă importantă. În prezent, Bulgaria pierde și comerțul cu Iugoslavia; mai grav, în ultimii ani, fostul regim comunist a acumulat datorii de circa 10 miliarde dolari, din care 80% contractate la 300 de bânci din străinătate. Restituirea banilor și plata dobânzilor aferente au fost suspendate în 1990. Deși datoria nu este, aparent, prea mare, aceasta reprezintă aproape de trei ori volumul total al

exporturilor bulgare pe anul 1991.

Problemele cu care se confruntă
Bulgaria sănătate cam aceleasi cu ale oricărei țări din Răsăritul European: dificultăți economice, conflicte (potențiale) interne, recrudescență tendințelor comuniste, război la granițe. Cu toate acestea, Bulgaria suferă în mod specific de incetinerea decomunizării și de "lăăirea" reformei.

Cu cîteva minute înainte de miezul noptii de 28 noiembrie 1992, primul guvern bulgar neocomunist de la al doilea război mondial încoace era silit să demisioneze. Acesta a fost punctul culminat al unei îndelungări perioade tulburări, în care majoritatea instituțiilor statului s-au aflat în conflict. Atât președintele Jelio Jelev, cît și fostul premier Filip Dimitrov, ministrul, parlamentarii, grupurile de interese din interiorul partidelor, toate acestea și-au manifestat, virulent adesea, interese opuse. Cele mai mari divergențe s-au manifestat atât între comuniști și democrați, moderati și radicali, cît și între bulgari și minoritatea turcă, iar toate au la origine, în special, situația economică gravă a țării.

Cu puțin timp înaintea demisiiei sale de la sfîrșitul anului trecut, fostul prim-ministr Filip Dimitrov, susține că Bulgaria a fost de trei ori pe punctul de a începe reformele structurale; iar ofensiva contra partidului său (UDF) și a aliaților din guvern a început tocmai în momentul în care se încerca trecerea comerțului cu produse petroliere și cu armament sub controlul strict al statului. Adică exact domeniile în care interesele unei părți a fostei nomenclaturi comuniste sănătate sunt evidente.

Climatul politic a fost învenită și de acuze, uneori exagerate. Președintele Jelev, care a încercat să mai tempereze din elanul anticomunist al unor dintre membrii UDF, a fost acuzat de acești că ar fi "șeful KGB-ului în Bulgaria". Attitudinea moderată a lui Jelev lasă să se înțeleagă că bulgarii se risipesc în discuții sterile asupra trecutului, răfuiala cu acesta nereprezentând o soluție, astăzi cînd sunt prezente interesele economice. Ex-comuniști, grupați acum în Partidul Socialist, par să depășească perioada de derătu, traversată în urma decenusului ideologic proprii, și au început o ofensivă lentă, dar sigură. Cea mai recentă victorie – schimbarea directorului televiziunii naționale. În 25 februarie, Parlamentul a adoptat hotărârea de concediere a directorului general Asen Agov, acuzat de lipsă de obiectivitate și favorizare a intereseelor Uniunii Forțelor Democratice, precum și de încercarea de a crea tensiuni

sociale. Aceasta a fost înlocuit temporar cu un membru al Partidului Socialist. Pentru a relansa raportul de forțe din Parlament, merită amintit că decizia a fost luată cu 123 voturi pentru, față de 81 contra; UDF și-a pierdut deja poziția dominantă, după ce, la sfîrșitul lunii trecute, 20 dintre parlamentarii săi au fost demisi sau chiar excluși, deoarece au sprijinit constituirea unui nou guvern, după demisia lui Filip Dimitrov. Mai trebuie menționat că victoria socialiștilor nu ar fi fost posibilă fără sprijinul Mișcării pentru Drepturi și Libertăți, a treia formăjuncie politică a țării, care reprezintă interesele minorității turce. Este extrem de interesant rolul pe care-l joacă acest partid etnic în viața politică bulgară.

Dacă la început, Mișcarea pentru Drepturi și Libertăți a sprijinit guvernul neocomunist, ulterior, retrăgându-și sprijinul, a contribuit decisiv la căderea acestuia – doar aparent o răzbunare peste secole a triumfalismului islamic. Apare, deoarece, dacă public a fost invocat motivul înjustitiei legii funciare, în fapt a fost amendată intransigența guvernului bulgar, care nu s-a vrut deloc angrenat în conflictul iugoslov, în sensul sprijinirii intereselor militare ale musulmanilor bosniaci.

Elocvente pentru lupta surdă care se duce între reformatori și conservatori cu nostalgii comuniste sănătate și atitudinile oficiale pe care Bulgaria le-a luat față de Fondul Monetar Internațional. În 12 ianuarie, ministru de Finanțe Stoian Alexandrov declară public că tara sa se va retrage din FMI, dacă acest organism nu-și va schimba exigențele față de fostele state comuniste. Erau invocate recomandările excesive, care "dacă ar fi respectate, ar duce la scăderea standardului de viață sub nivelul de subzistență". La intervenția expresă a nouiui premier, Liuben Berov, care a combătut asemenea afirmații, lucrurile au fost lăsate să evolueze. Astfel incit, în 22 februarie, același Alexandrov declară că speră ca, pînă la începutul lunii aprilie, țara sa să ajungă la un nou acord cu FMI, pentru a obține un alt împrumut financiar pe 1993. Întors de la Washington, unde a avut discuții cu înalte oficialități FMI, Alexandrov a arătat că o delegație a Fondului va veni în jurul datei de 8 martie, pentru a continua și eventual finaliza negocierile. Rămîne totuși principalul obstacol în realizarea acestui acord: deficitul bugetar propus de guvernul bulgar se ridică la 720 milioane dolari, depășind substanțial limita de 5% din Produsul Intern Brut, limită admisă de FMI. Ministrul de Finanțe s-a arătat însă optimist, considerind că FMI va înțelege greutățile Bulgariei și va accepta un deficit bugetar de 8%, cu condiția ca argumentele prezentate să fie bine fundamente.

Concluziună, Bulgaria rezumă într-un fel destinul Estului. Cu comuniști, dar fără comuniști, cu greutăți multiple, cu destine frînte dar și cu ceva speranță, într-un aparent chaos se încercă afilarea normalității. Dincolo de "Răzbunătorul întunecat" sau KGB.

Președintele Jelio Jelev

Numai 360 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu
jumătate de preț oferite de
revista "22" pentru
PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați să rugăți să
expedieze prin mandat poștal suma
de 360 lei pe adresa:

Revista "22" cod 45103532, BCR
Elița sector 1, Str. Londra nr. 16.
Totodată, cei interesați să rugăți să
trimită adverințele corespunzătoare
(talon de pensie, adverințe de la
scouti etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120,
sector 1, București, cu specificarea
din Serviciul de Difuzare.

Abonamentele la jumătate de
preț pentru aceste categorii de cititori
vor fi sponsorizate de Asociația
EST-LIBERTÉ.

Pentru cei care nu fac parte din categoriile amintite, revista "22" asigură contractarea unor **ABONAMENTE CU REDUCERE.** Costul unui abonament ridicat de la sediu (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor, este de **470 lei pe trimestru.**

Pentru abonamentele expediate prin poștă,
costul va fi de **600 lei.**

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Tîriac S.A. București, Str. Doamnelor nr. 12;** pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: **PENTRU REVISTA "22"**) sau trimijind un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, **400 franci francezi** anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **80 dolari** anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 35, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi vor fi comercializate la prețul de 45 lei/ex. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Reportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (110 lei) și Ediția specială "22" – "Suspiciune de fraudă" (45 lei).

**EXCLUSIVITATEA DIFUZĂRII
IN STRĂINATATE A REVISTEI
"22" aparține redacției revistei
"22". Difuzorii de presă
neterminați de redacție (inclusiv
RODIPET) vor trebui să răspundă
conform prevederilor legale.**

**Revista "22" oferă
spațiu publicitar la
tarife avantajoase.
Aducătorului – bună
recompensă: 35 % din
valoarea comenzi!
Relații suplimentare
la tel. 614.15.25 și
614.17.76, Cornelia
Niculae.**

**Ne cerem scuze
celor cărora, din lipsă
de spațiu, nu li s-au
publicat textele trimise
la redacție. În limita
posibilităților, vom
incerca să răspundem
personal.**

Manuscrisele nepublificate nu se înapoiază.

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Illeana Mălăncioiu (publicist comentator), Andreea Pom (șef secție), Oana Armeanu (redactor), Mariana Dinu (secretar general de redacție), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Florina Popa (economist), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corecțură), Manuela Gheorghiu (corecțură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chițiu, Flori Sava (difuzare). Responsabil de număr: Andrei Cornea.

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25. ISSN-1220-5761

Tiparul executat la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Piepteni 114
Tehnoredactare computerizată
Vali Alexandru